

The image is a book cover with a dark red background. In the center, there is a vertical rectangular photograph of a pine forest. The trees are tall and thin, with their trunks visible against a light sky. In the foreground of the photograph, a white cross stands on a small, light-colored base. The overall lighting in the photograph is somewhat dim, with a warm, golden-brown hue. The title 'PĂRINTELE ARSENIE' is printed in large, white, bold, serif capital letters across the middle of the photograph. Below the photograph, the subtitle 'Amintirile Ludmîlei Sergheievna' is written in a smaller, white, serif font. At the very bottom of the photograph area, the text '- volumul III -' is written in a small, white, sans-serif font.

PĂRINTELE ARSENIE

Amintirile Ludmîlei Sergheievna

- volumul III -

Colectia Florile Bisericii

Preacuviosul părinte Justin Popovici spunea: A fost inventat un nou zeu suprem, un nou idol suprem - statul (comunist). Acestui idol, dictatura ateistă cere să i se aducă ca jertfă totul: conștiința, credința, memoria, trupul, cele văzute și nevăzute. Noul idol suprem, noul zeu suprem, noul Zeus s-a înconjurat imediat de noi zei, de noi idoli. În locul Unicului și Singurului Dumnezeu și Domn Iisus Hristos cel Adevărat, o masă de idoli, zeități și zeișori impostori. (...)

Dictatura ateistă, la rândul ei, se străduiește din răspuțeri să-l convingă și să-l silească pe fiecare să se închine noilor zei, să le aducă jertfe, să mențină "cultul personalității". Trăind într-o Rusie peceluită cu steaua antihristă a comunismului, Părintele Arsenie și ucenicii săi au fost prigoniți pentru credința în Hristos. Dar au răbdat, și răbdarea lor ar trebui să fie pildă pentru toți cei care consideră că vremurile în care trăim sunt prea grele pentru a duce o viață bineplăcută lui Dumnezeu.

Avva Paisie Aghioritul învăța că mulți sfinți ar fi dorit să trăiască în vremea noastră, ca să se nevoiască. Părintele Arsenie a dovedit într-un fel aceasta. A dovedit că marii mărturisitori ai Bisericii nu au rămas fără urmași...

Editorul

Părintele Arsenie

Amintirile Liudmilei Sergheievna

Volumul III

**BIBLIOTECA
MĂNĂSTIRII PUTNA**

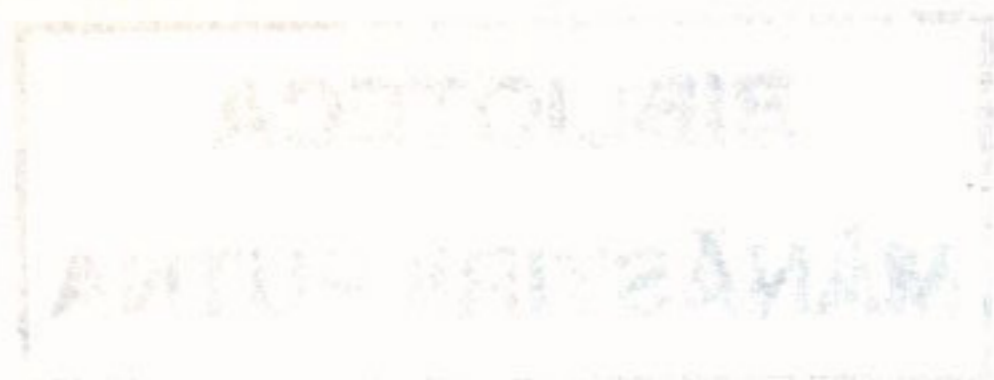
Cota 8095 B

ISBN 978 88005 6-1

Părintele Arsenie

Amintirile Liudmilei Sergheievna

III Volumul V

ISBN 973-86005-6-1

Părintele Arsenie

Amintirile Liudmilei Sergheievna

Carte tipărită cu binecuvântarea:

Prea Sfințitului Părinte GALACTION

Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Versiune în românește:

Monahul Pimen Vlad

Chilia Sf.Mc. Artemie – Sf. Munte Athos

Editura BUNAVESTIRE

2003

Părintele Arsenie

Amințiile Lindmlei Serghieuna

Carte tipărită cu binecuvântarea:

Prea Sfințitul Părinte GALACTION
Episcopul Alexandriei și Teotimariului

Verșina în românește:

Monahul Pimen Vlad

Chilia Sf. M. Arsenie - Sf. Munte Athos

Ediția a doua BUNĂVĂSTIRE

2003

Cum am găsit credința

În familia mea, credința era privită aproape cu indiferență. Cinsteau biserica dar ca pe o instituție istorică a patriei noastre și totodată ca pe un element folcloric al nației noastre politice.

Tatăl meu, din firea lui, era sceptic, luând în batjocură slujbele religioase și disprețuia pe clerici numindu-i «înapoiți». Maica mea mergea la biserică la Crăciun, la Bobotează, la Paști și la înmormântările rudelor și a prietenilor. Pe mine m-a învățat «Tatăl nostru» și «Născătoare de Dumnezeu Fecioară». M-a sfătuit, de asemenea, să mă rog pentru tata și pentru mama.

Acestea erau toate lucrurile pe care le cunoșteam despre credința creștină până la vârsta de cincispre-

zece ani, și aceasta înainte de revoluția din 1917. La școală erau copii din toate categoriile, bogați și săraci, copii de aristocrați și muncitori, copii de polițiști și agricultori. Cu toate diferențele dintre ei, cu toții căutau ceva nou, ceva de avangardă. Se lepădau de orice lucru tradițional și «învechit», înjurau pe preoți și pe călugări. Își băteau joc de Dumnezeieștile Taine și de manifestările creștinilor evlavioși. La fel făceam și eu.

Cea mai apropiată prietenă a mea îmi era o colegă numită Sonia, o fetiță amabilă și încântătoare, «de familie bună», după cum obișnuia să spună mama mea. Eram nedespărțite. Peste tot mergeam împreună.

Într-o zi, în timpul vacanței de vară, am ieșit la o plimbare. În drumul nostru am găsit o biserică. Fără să ne gândim mult, am intrat în ea. Era 6 august, sărbătoarea Schimbării la Față a Mântuitorului. Am înaintat. N-am înțeles multe din câte am văzut și am auzit dar ne-au plăcut toate, preotul slujitor cu veșminte frumoase și cu mișcări pline de măreție, corul cu cântările impresionante, tămâia frumos mirositoare, icoanele minunate, flăcările smerite ale candelelor.

Ne-am simțit ciudat, parcă am fi urcat undeva, sus, și am fost învelite în lumină, am fost pline de o bucurie pentru prima dată întâlnită. Am rămas până la sfârșitul liturghiei. Ieșind, Sonia mi-a zis:

– Liudă, cât de bine mă simt ! Cât de bucuros este sufletul meu!

La scurt timp am intrat din nou în acea biserică.

Și apoi iarăși... Nici noi nu știam cum una-două eram acolo.

Sonia a făcut cunoștință cu mulți credincioși. A început să discute cu câțiva dintre ei despre Dumnezeu, despre credință, despre viața duhovnicească. Și nu a întârziat mult și s-a dus să se spovedească.

Cu «du-te, du-te» m-a convins și pe mine să mă mărturisesc. M-am pregătit și m-am dus la preot să-i spun concepțiile și intențiile mele. Îl văzusem de multe ori slujind și predicând din amvon. Era tânăr, uscățiv, de înălțime mijlocie, cu fața aproape urâtă, dar simpatică și binevoitoare – îl chema părintele Arsenie!

M-am apropiat și am îngenunchat. Am vrut să încep, dar nu am putut scoate un cuvânt. M-am zăpăcit și am uitat toate câte vroiam să spun. El aștepta în tăcere, cu capul aplecat pe piept și cu ochii închiși. Tăcerea obositoare a durat câteva minute, până când a spart-o vocea caldă și smerită a duhovnicului.

– De ce ați venit?

Cu întrebarea lui parcă ar fi apăsător un buton care a declanșat mintea mea. Am început să-i vorbesc despre mine și despre viața mea, despre Sonia și despre prietenia noastră, despre ce îmi place și nu îmi place în Biserică... Am încheiat cu mărturisirea că slujbele îmi sunt neînțelese.

M-a ascultat cu răbdare, fără să mă întrerupă niciodată. Când am terminat mi-a pus diferite întrebări în legătură cu credința și cu viața. Uneori răspun-

deam, iar alteori tăceam, neștiind ce să spun. Atunci îmi răspundea el, vorbindu-mi despre păcate, pocăință, rugăciune, dragoste, despre faptele bune. La sfârșit m-a întrebat:

— Ai cumva vreo problemă serioasă, vreo neliniște?

Am ridicat din umeri.

— Nu am nici probleme și nici ceva care să mă neliniștească.

— Foarte bine... Îți voi face legătura cu un suflet bun și binecuvântat, care cunoaște bine credința ortodoxă. Vă va ajuta să înțelegeți multe, să înțelegeți în primul rând însemnătatea mării taine a spovedaniei, care curăță sufletul de orice murdărie, de orice păcat. Aveți multe să învățați... și atunci veți veni cu altă dispoziție. M-a binecuvântat, dar nu mi-a citit rugăciunea de iertare. Mi-a zis că nu eram încă gata pentru o mărturisire corectă.

Mai târziu, în timpul slujbei, m-au cuprins gândurile. Cine să fie persoana cu care îmi va face cunoștință preotul? Sigur o fi vreo babă... Vai de mine! Mă va omorî cu predica și cu regulile! În vreo două – trei momente mi-a venit să o iau la picior, dar m-am abținut. Și apoi ce-o fi, o fi... După slujbă, părintele Arsenie mi-a făcut cunoștință cu Natalia Petrovna. O, Dumnezeu meu! Cât îți sunt de recunoscătoare! Din ziua aceea a devenit îngerul meu cel bun. Nu și-a precupețit nici timpul, nici puterile în încercarea de a mă susține, a mă învăța, a mă lumina,

de a răspunde la toate întrebările mele și de a mă ajuta în toate cazurile grele.

Natalia Petrovna, așa o numeam, cu toate că avea numai 24 de ani. După zece ani, am început să-i spun Natașa.

După șase luni de la cunoștință, m-am dus să mă mărturisesc la părintele Arsenie cu mai multe cunoștințe și cu simțirea unui om credincios. De atunci, viața mea a luat alt drum. Mă rugam zilnic, mergeam regulat la biserică, urmăream predicile starețului, participam la cercurile de studiere a picturii și a Sfinților Părinți. Citeam cărți ortodoxe, discutam mult cu Natalia și cu alți frați. Și așa, încet-încet, s-a înrădăcinat în mine o conștiință creștină care a schimbat totul în viața mea: viața mea personală, relațiile mele cu alții, starea mea în fața marilor probleme ale omului. Schimbarea mea era văzută de toți. Și timpul trecea...

În primii ani, părinții mei râdeau în mod binevoitor de mine. Considerau biserica fără nici un rost, nefiind nici dăunătoare și nici periculoasă.

— Mofturi copilărești, spuneau despre îndeletnicirile mele evlavioase.

Apoi, tatăl meu a devenit mai batjocoritor. Spunea anecdote la adresa clericilor și cita des vederile negative ale lui Voltaire despre credință. Cu timpul relațiile noastre s-au tensionat. Când posteam, se sălbăticeau. Nu mă lăsau să mă rog. Credeau că sunt înșelată, că sunt stăpânită de o problemă psihică din cauza credinței. Într-o sâmbătă, fără să-mi spună ni-

mic, mama mea s-a dus să-l caute pe părintele Arsenie. A rămas toată slujba, dar nu a reușit să vorbească cu el pentru că a avut multe alte întâlniri mai dinainte stabilite. Însă hotărâtă să dea de un capăt la problemele ciudate ale fiicei ei, a venit și în următoarea zi la liturghia de duminică. M-am neliniștit când am văzut-o în Biserică. Mi-era frică să nu declanșeze vreo tulburare. Natașa mă liniștea.

— Încredințează-te voii lui Dumnezeu și toate vor merge bine.

Am plecat imediat după Sfânta Liturghie fără să mă apropiu de mama mea. Ea a venit acasă mai târziu. Era serioasă și tăcută, dar părea liniștită. Nu mi-a zis nimic și nici nu mi-a mai făcut observație pentru viața mea. Și cel mai important, după întâlnirea ei cu părintele Arsenie, a început și ea să meargă la Biserică foarte des.

Peste puțin timp, mama mea trupească a devenit sora mea duhovnicească! Se ruga, postea, se împărtășea cu Dumnezeieștile Taine și se nevoia duhovnicește!

Între timp și tatăl meu a încetat ironiile lui. A discutat după cum se părea cu mama mea care l-a liniștit. Și așa a acceptat felul meu de viață fără să mai zică nimic. Sărmanul tata era un om de o bună-tate rară și educat, bun, dar și iute. Numai că nu avea părerea lui personală întru nimic. Dragostea nemărginită pentru mama mea îl făcea să le vadă pe toate prin ochii ei!

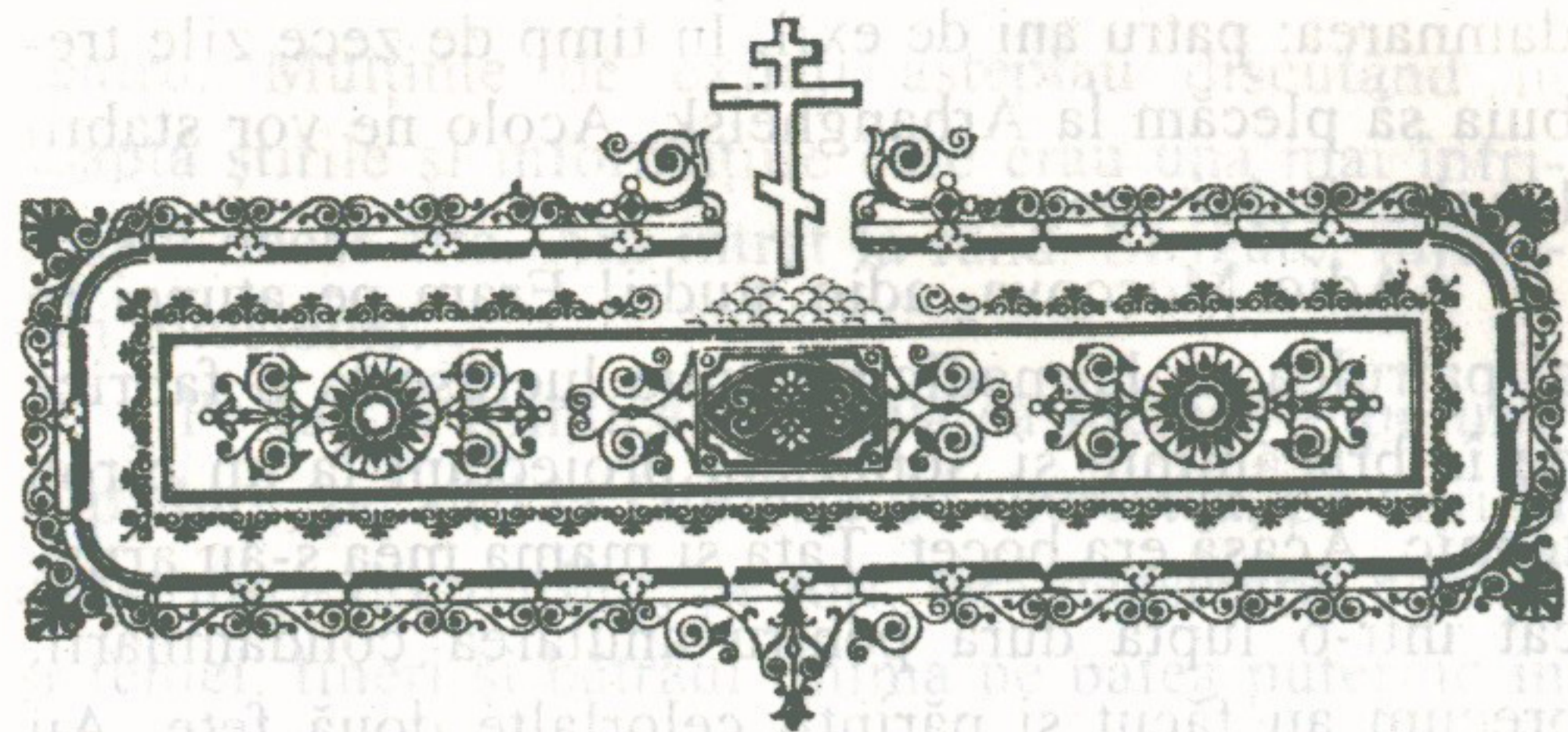
Astăzi pot să spun clar și fără să ezit că ceea ce am și ceea ce sunt o datorez lui Dumnezeu și Bisericii. Numai datorită credinței s-a umplut viața mea de lumină, bucurie și nădejde, în ciuda încercărilor dure care m-au unit cu Domnul pentru totdeauna.

Pe la jumătatea deceniului '20, cu puțin timp înainte de a fi arestat și exilat, părintele Arsenie mi-a spus:

— Liuda, Dumnezeu ți-a dat multe până astăzi. Dar tu însă să nu încetezi să te nevoiești. În privința credinței și a vieții creștinești trebuie să ai întotdeauna duh de ucenică, de ascultătoare.

Aceasta am și făcut. Înainte de a urca pe Golgota lui, Starețul i-a poruncit Iuliei să aibă grijă de mine și să mă sprijine. Sunt, desigur, și multe alte surori mai tari și mai pline de experiență decât mine, lângă care găsesc întotdeauna odihnă, mângâiere, sfaturi și întărire.

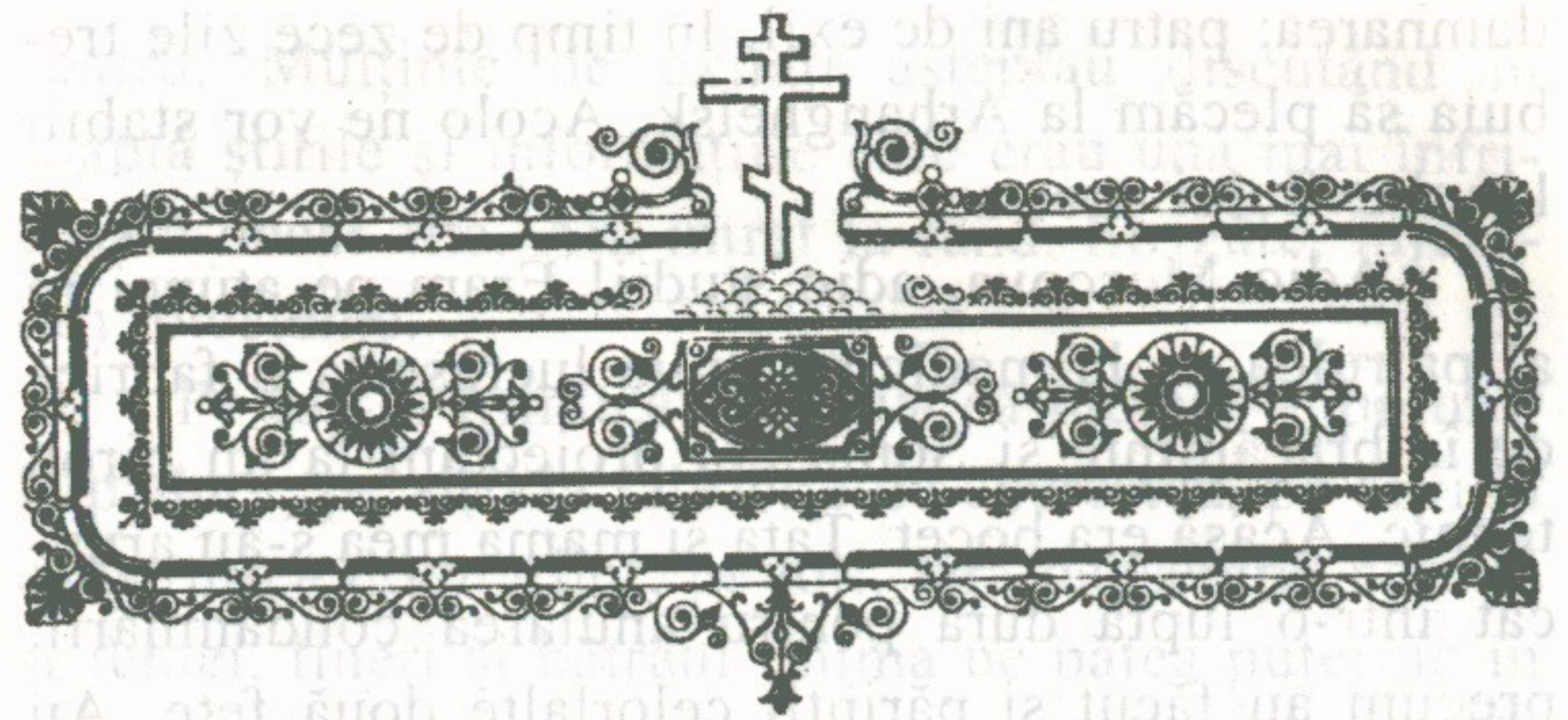

Exilul

La 1932 ne-au arestat pe Iulia, pe Sonia și pe mine. În acei ani erau urmăriți foarte mult cei credincioși sau, după cum îi denumeau pe atunci, «bisericcoșii».

Eram foarte bune prietene, ca și surori – 24 de ani aveau ele și 23 aveam eu. Mergeam peste tot împreună, la biserică, la piață, în vizite, în călătorii. Și cel mai important, aveam același duhovnic, pe părintele Arsenie.

Ne-au dus la Butirka și ne-au închis într-o baracă mare. Trei săptămâni am stat acolo împreună cu alte patruzeci de persoane, aproape toți erau bisericcoși și cei mai mulți tineri. Ne-au chemat de două ori pentru interogatoriu. A treia oară ne-au anunțat con-

Exilul

La 1932 ne-au arestat pe Iulia, pe Sonia și pe mine. În acei ani erau urmăriți foarte mult cei credincioși sau, după cum îi denumeau pe atunci, «bisericoșii».

Eram foarte bune prietene, ca și surori – 24 de ani aveau ele și 23 aveam eu. Mergeam peste tot împreună, la biserică, la piață, în vizite, în călătorii. Și cel mai important, aveam același duhovnic, pe părintele Arsenie.

Ne-au dus la Butirka și ne-au închis într-o baracă mare. Trei săptămâni am stat acolo împreună cu alte patruzeci de persoane, aproape toți erau bisericcoși și cei mai mulți tineri. Ne-au chemat de două ori pentru interogatoriu. A treia oară ne-au anunțat con-

damnarea: patru ani de exil. În timp de zece zile trebuia să plecăm la Arhanghelsk. Acolo ne vor stabili locul exilului nostru.

Adio Moscova, adio studii! Eram pe atunci în al patrulea an la medicină. Iulia lucrase la o fabrică de îmbrăcăminte și Sonia era proiectant la un birou tehnic. Acasă era bocet. Tata și mama mea s-au aruncat într-o luptă dură pentru anularea condamnării, precum au făcut și părinții celorlalte două fete. Au întors cerul și pământul, au pus avocați și martori, s-au rugat, au promis... dar degeaba, nu s-a făcut nimic.

După zece zile am plecat la Arhanghelsk, unde am ajuns fără probleme. Ne-am prezentat la N.K.V.D. De acolo ne-au trimis la Centru Regional (Ce era acesta nu știam, pentru prima dată auzeam denumirea).

Am urcat pe râul Dvina cu vaporul și am mers două sute de km spre nord. Acolo se afla centrul. În călătorie am mâncat ceea ce aveam de la casele noastre. Era în perioada foametei celei mari. Mâncare nicăieri, nici pâine nu găseai. Au murit mii de oameni după cum am auzit.

De la debarcader am mers cu caii până la așezarea cea mai apropiată. Se înserase deja. Unde vom petrece noaptea?... După multe rugăminți ne-au lăsat să stăm în «Casa agricultorului». Am dormit pe un hol, întinzându-ne hainele noastre pe podea.

În dimineața următoare ne-am prezentat la

centru. Mulțime de exilați așteptau discutând în șoaptă știrile și informațiile care erau una mai înfri-coșată decât alta. Am intrat la rând. Strigăte, înjurături, blesteme...

Pe toți îi trimiteau undeva să lucreze – pe unii la pădure, pe alții la fabricile de cherestea, pe alții la construirea drumurilor, pe toți, fără deosebire, bărbați și femei, tineri și bătrâni. Inima ne bătea puternic în timp ce ne apropiam de masa comisarului special. Ne rugam în taină Domnului ca să nu îngăduie să ni se întâmple mai rău.

Am prezentat hârtiile noastre. Comisarul le-a aruncat o privire indiferentă și a izbucnit în cuvinte urâte.

Privirea lui s-a îndreptat spre Iulia. Văzând-o frumoasă și la față și l-a trup s-a sălbăticit și mai mult. Și-a ridicat mâna amenințător, ca și cum ar fi vrut să o lovească.

– Femeie înrăutățită! a urlat. Te-ai îndestulat din mâncarea clasei muncitoare!

A luat hârtiile noastre și a dispărut în spatele unei uși.

– Haide, fetițelor, luați hotărârea, a zis un lungan care stătea mai în spate. La pădure vă vor trimite...

A răs batjocoritor și a completat mai încet:

– ... unde vă veți lăsa oasele voastre...

S-a uitat la Iulia fără rușine și a zis:

– Iar tu pregătește-te pentru patul șefului!

– Doamne, Doamne! Ajută-ne nouă!

Comisarul s-a întors cu hârtiile șampilate. Ni le-a aruncat și a adăugat:

— Astăzi să dispăreți cu totul din oraș!

Locul exilului nostru era o comună numită Korsun la douăzeci km depărtare.

Am început să căutăm mijloc de transport. Am întrebat și-n dreapta și-n stânga până s-a făcut amiază. Până la urmă am găsit pe cineva cu o căruță. Ne-a cerut un preț de necrezut — treizeci de ruble! Ce era să facem? Nu am avut de ales. Am încărcat lucrurile noastre și ne-am urcat și noi așezându-ne pe baloturile de fân. Căruțașul era incult și beat. A înjurat tot drumul. De câteva ori a făcut aluzii rușinoase Iuliei și Soniei. Pe mine nu mă înghițea. Îmi spunea «urâto» și-și mișca mâna cu dispreț. Carul, fiind foarte îngust, s-a răsturnat de câteva ori pe drum. Căruțașul, în beția lui, îl clătina. Văzându-ne căzând în noroi, a izbucnit în râs. Și nu ajungea numai aceasta, dar ca să continuăm călătoria trebuia de fiecare dată să ridicăm căruța și să încărcăm din nou lucrurile căzute.

Cu o greutate de neînchipuit am parcurs în jur de zece km până seara. Înserându-se, am rămas peste noapte într-un sat.

În dimineața următoare, Iulia și-a dat seama că pachetul cu hainele ei dispăruseră. Am căutat peste tot, dar fără nici un rezultat. Trebuia să plecăm. Când am pornit, căruțașul își ieșise din beție. Era serios și

tăcut. Pe drum însă s-a apucat iarăși de băut până s-a făcut ca o cârpă.

La o curbă s-a răsturnat iarăși căruța și atunci am găsit pachetul cu hainele Iuliei, ascuns bine sub fân. Se întunecase de-a binelea când am ajuns la Korsun.

Am bătut la o casă... la a doua... la a treia... Nicăieri nu ne primeau.

Căruțașul s-a mâniat. Nu avea timp de așteptat. L-am plătit. Ne-a aruncat lucrurile noastre pe jos și a plecat.

Ploua încet. Căinii lătrau atât de tare încât ne asurzeau. Întunericul de nepătruns ne învăluia amenințător. Epuizate, flămânde și ude până la piele, fără nici un adăpost.

Eram gata să plâng, toate puterile mi se epuizaseră. Nu eram în stare să zic nici o rugăciune. În acea stare grea, Iulia a arătat stăpânire de sine și hotărâre.

— Fetițelor, a zis ea, voi rămâneți aici și rugați-vă la Sfântul Nicolae, făcătorul de minuni. Iar eu voi lua casele la rând și poate voi găsi vreun om binevoitor care să ne primească sub acoperiș.

S-a întors după o jumătate de oră.

— Veniți! O oarecare bătrână ne-a primit în casa ei.

Era o izbă mare după cum obișnuia să se spună în Rusia la casele sătești din partea locului. Pereții erau plini de rafturi goale. O masă veche se afla prin-

să de podea. Într-un colț se afla o bucată de scândură neagră care cândva fusese icoană. Iar în mijloc se afla zidită o sobă mare cu lemne, care avea vatră. Ne-am dezbrăcat de hainele ude și am luat altele uscate. Ne-am urcat pe vatra caldă și-am stat întinse toată noaptea. Nu am dormit deloc, dar ne-am încălzit și ne-am revenit.

Bătrâna înaltă și slabă nu și-a ascuns antipatia ei față de noi și de alți exilați – cine știe ce credea că suntem. Bineînțeles că nu a șovăit să ne înjure folosind epitețe urâte.

– V-au adunat aici pe toți nespălații, ticăloșii.

Și privind cu deznădejde la rafturile ei, a zis:

– Uite, nimic nu se mai află. Spune-mi tu, nepri-copsito, ce s-a făcut cu gazul? Zahăr nu am... nici sare... Rău ceas v-a adus!

Dimineața m-am încredințat că lipsea pachetul cu hainele mele. L-am căutat, dar nu l-am mai aflat și astfel s-a întâmplat și cu al Iuliei. După cele întâmplate cu căruțașul, acum și bătrâna ne-a cerut un preț exagerat pentru găzduire. Ca să scăpăm de scandal, i-am dat. Am mâncat ce-am avut la noi, ne-am schimbat și am pornit spre clădirea Consiliului Popular. Acolo trebuia să anunțăm sosirea noastră.

Era o clădire veche, murdară și plină de pânze de păianjen. Ne-am prezentat la președintele Consiliului, era cu trupul mare și cu părul roșu. Când ne-a văzut, și-a încruntat sprâncenele. A luat adeverințele și a scris numele noastre într-o carte.

– În Korsun nu vă permit să locuiți, ne-a zis hotărât. Veți merge la Ersi, trei km de aici. În fiecare luni și joi veți da raportul ori mie, ori milițianului Mihailov. Mihailov va veni din când în când la Ersi. Nu aveți voie să plecați de acolo. Și atenție! Nu faceți scandal în popor și nu faceți propagandă! Dacă îmi veți da un motiv cât de mic, vă voi trimite înapoi la Centrul Periferic al N.K.V.D-ului. Și știți că acolo nu glumesc!

– De unde... de unde vom putea să cumpărăm de mâncare? l-am întrebat șovăind.

A început să râdă.

– Statul sovietic nu este dator să hrănească pe dușmanii poporului. Aceasta ne mai lipsea!... Haide, mișcați-vă!

Întorcându-ne la casa bătrânei, am găsit acolo o turmă de femei de toate vârstele. Așezaseră lucrurile noastre pe rafturi și-și probau hainele noastre râzând prostește!

Le-am adunat cu greu și am plecat întovărășite de râsetele lor prostești. Nu am putut să luăm cărțile și câteva bagaje grele.

Încărcate peste măsură am pornit spre Ersi. Cei trei km s-au dovedit a fi cinci. Ploaia mărunță nu părea că se va opri. Picioarele ni se scufundau în noroi.

Înaintam încet, respirând din greu...

„Doamne, Doamne! Ajută-ne nouă!”

Am ajuns în sat epuizate. Dumnezeu ne-a ajutat și am găsit o casă. O bătrână la optzeci de ani, bunica

Alexandra, ne-a primit în casa ei. Bătrâna era mărun-
tă și slabă, dar robustă și sprintenă. Ochii ei mari și
albaștri ne-au privit cu bunăvoință și veselie. Sim-
țeam lângă ea ușurare, căldură, siguranță. Sărmană și
ea, trăia singură și liniștită. Bărbatul îi murise cu ani
în urmă. Fiii ei lucrau la oraș și nu au mai vrut să
audă de ea, fetele erau căsătorite în altă parte și o
uitaseră. Nu numai bani, dar nici scrisori nu-i trimi-
teau. Se lupta să se întrețină cu puținele zarzavaturi
din grădina ei.

În ziua următoare ne-a dat diferite informații
despre sat, nu erau deloc mulțumitoare. Alți exilați
nu mai erau în sat, ultimii muriseră de foame în iarna
trecută. Președintele Consiliului era un om răutăcios.
De muncă nu era de găsit și nici mâncare de cumpă-
rat. Însuși sătenii o scoteau cu greu la capăt. Erau îm-
brăcați sărăcăcios și trăiau greu...

Sufletele ni s-au amărât, ne așteptau zile întu-
necoase. Facă-se voia Domnului...

Camera era caldă. Noptile le petreceam pe vatră.

Alături de noi, pe podea, dormea o oaie bătrâ-
nă, singurul animal al bunicii Alexandra.

Deasupra capetelor noastre hărmăluiau gândacii
înfometăți. Și printre crăpăturile scândurilor pătrun-
deau mulțime de purici care ne înnebuneau cu pișcă-
turile lor și se hrăneau din sângele nostru.

În primele zile am stat închise înăuntru, mân-
când din cele ce ne mai rămăseseră. Trebuia însă să
facem ceva și dacă se putea, cât mai repede.

Am trimis două-trei scrisori la Moscova, la
familiile noastre, dar n-am primit nici un răspuns.
După puțin timp, președintele ne-a interzis să mai
mergem la poștă fără voia lui, iar când îi ceream voie
nu ne dădea.

I-am rugat să ne dea de muncă la colhoz, dar
ne-au respins.

Am adunat bureți și i-am dus la fabrică.

Nu ne-au dat nici bani, nici de mâncare. Ne-au
alungat cu strigăte în bătaie de joc. Am înțeles. Eram
osândite să murim de foame.

— Cât de rău îmi pare pentru voi, copilele mele!
ne zicea bunica. Dar nu pot să vă ajut... Anul trecut a
locuit în casa lui Ipatiev o familie de exilați. Așa s-au
chinuit și ei până au murit cu toții!

Am început să ne schimbăm hainele noastre pe
mâncare — o fustă de lână pe câțiva cartofi, o pereche
de pantofi pentru două kg de făină. Vara a fost rece
și ploioasă.

Din grădinița ei, bunica nu a scos nimic. Car-
tofii au putrezit în noroi. Legumele au fost distruse
de omizi și de boli. Tot ce găseam împărțeam în
patru. Imploram pe Maica Domnului, nădejdea celor
deznădăjduiți și pe Sfântul Nicolae, protectorul săra-
cilor, să ne ajute. Câteodată mă descurajam. Iulia,
care nu și-a pierdut niciodată credința și nădejdea,
îmi dădea curaj.

— Dumnezeu nu ne va lăsa, zicea cu siguranță.

Prea Sfânta Maica Lui va mijloci pentru noi. Oare nu ei ne-a încredințat părintele Arsenie?

În Sonia nu mă puteam sprijini. Se închisese în ea. Era tăcută, gravă, posomorâtă și de neapropiat. Cu toate că cele din grădină erau aproape distruse din cauza multor ploi, însă bureți și zmeură erau din belșug în grădină. În fiecare zi rămânea una acasă, de obicei Sonia, pentru a întâmpina vreun control neprevăzut și celelalte două ne duceam să adunăm.

La sfârșitul verii aveam adunate peste treizeci kg bureți pe care i-am uscat în sobă, după cum ne-a arătat bunica. A venit și toamna, cu ploi torențiale și din urmă nemilostiva iarnă rusească cu înfricoșătoare furtuni de zăpadă și cu înghețuri veninoase. În curtea casei, slavă lui Dumnezeu, se aflau câteva încărcături de lemne. Dintre haine am păstrat numai pe cele necesare. Pe toate celelalte le-am schimbat pe cartofi. Bunica a găsit într-o magazie două perechi de cizme vechi din postav. Erau cârpite peste tot însă puteam să ieșim cu ele în drum fără să ne fie frică că o să înghețăm. De două ori pe săptămână ne prezentam la Korsun, la președintele Consiliului Popular, care însemna pe pașapoarte prezența noastră. Când ne vedea începea să ne înjure provocator. De multe ori începea să țipe la noi fără motiv. Se distra bine văzându-ne pe noi că tremuram de frică și de emoție.

Întotdeauna ne lăsa să așteptăm ore întregi în drum: ori pleca și întârzia înadins să se întoarcă, ori stătea pe un scaun în afara clădirii și discuta cu prie-

tenii lui, făcându-se că nu ne vede. Când lipsea președintele, îl înlocuia o femeie tânără cu ochii oboșiți și melancolici. Fața îi era urâtă în partea dreaptă, de aceea stătea întotdeauna întoarsă cu partea stângă spre ceilalți. Lua în tăcere actele noastre, ne dădea creionul să semnăm în carte și ne lăsa să plecăm. Nu am schimbat nici un cuvânt niciodată. Numai odată privind-o pe Iulia cu invidie, fără răutate, i-a zis încet:

— Cât de frumoasă ești!
Și s-a înroșit la față.

De multe ori găseam biroul închis și așteptam până seara venirea președintelui. Și atunci ne întorceam noaptea la Ersi, de obicei pe ploaie sau furtună. De două trei ori ne-au necăjit pe drum câțiva tineri, aruncându-ne cuvinte imorale, dar harul lui Dumnezeu ne-a păzit de orice rău.

La un oarecare timp venea călare la Ersi milițianul Mihailov. Stătea mult timp la ușa de afară și își ștergea cu atenție picioarele. Intra în tăcere în casă și se așeza pe o bancă, ne privea ca pe niște obiecte neînsuflețite, își scotea carnetul de serviciu, ni-l dădea ca să semnăm și pleca imediat, zicând întotdeauna aceeași frază:

— Muncă, muncă, fetițelor!
Pe fața lui pătrată avea riduri adânci, ca tăieturi de secure. Sprâncene stufoase și dezordonate ascundeau pe jumătate ochii fioroși. Semăna cu un idol urât, făcut dintr-o singură bucată de lemn. Ne era

frică de el. Ne înfricoșam de venirea lui, de privirea lui, de mișcările lui, de carnetul lui, chiar și de calul lui.

Bunica Alexandra, când îl vedea trecând pragul, nu-și putea ascunde neliniștea. Ieșea în curte și se plimba în sus și în jos, prin frigul usturător, așteptând plecarea lui.

Între timp, iarna ne blocase în casă. Soba ne încălzea, dar foamea ne chinuia. Ce să mâncăm? Bureți, bureți și iarăși bureți.

Dacă reușeam să găsim doi – trei cartofi, îi tăiam și-i fierbeam cu bureții și simțeam că mâncăm mâncare boierească!

Iulia a început să-și piardă puterile. La început au luat-o durerile de stomac. Apoi i-a slăbit tot organismul și a căzut la pat. În decembrie, pentru prima dată, nu s-a prezentat la Korsun.

Când m-am dus cu Sonia și i-am spus președintelui că Iulia este bolnavă, el nu ne-a crezut. S-a făcut ca o fiară. A țipat, ne-a înjurat și ne-a amenințat. Am plecat și de data aceasta ofensate, săturate de cuvintele urâte și disprețuitoare pe care le scotea gura lui dezgustătoare. Am plâns tot drumul.

În ziua următoare a venit Mihailov să vadă dacă nu cumva Iulia a evadat. Găsind-o căzută la pat în stare foarte gravă, i-a dat voie ca să nu se mai prezinte la raport. După cincisprezece zile au venit doi milițieni pentru percheziție. Ne-au întors lucrurile pe dos. Au luat Evanghelia, Psaltirea și Cartea de rugă-

ciuni. De atunci spuneam rugăciunile pe care le știam pe de rost.

Sonia, fără ca să știm, se ducea din când în când singură la Korsun. Odată a petrecut și o noapte acolo. Se ținea mai bine pe picioare decât Iulia și decât mine, numai că era permanent tăcută și gânditoare. Pășea nervoasă prin casă, se așeza, se ridica, privea indiferentă pe fereastră...

Am încercat să mă apropiu de ea să aflu ce o chinuie, însă ea se ferea cu încăpățănare.

Într-o miercuri a plecat la Korsun foarte de dimineată. Seara nu s-a mai întors. În ziua următoare ne-a trimis un bilețel:

„Nu vreau să mor de foame. Vreau să trăiesc. Condamnați-mă dacă vreți, dar nu mă mai întorc. Numai cu rugăciunea nu trăiește nimeni. Vă salut. Sonia”.

Ne-au dat lacrimile. Ne-am îmbrățișat și am plâns în hohote una pe umărul celeilalte. Bunica Alexandra lipsea. A venit după-amiază târziu, aducând vestea dureroasă.

— Sonia trăiește cu Vania Stokov în Korsun. Vania este președintele Colhozului. Femeia lui i-a murit în primăvară. A văzut-o pe Sonia, i-a plăcut și... Cum au aranjat, nu știu, treaba lor. Acum prietena voastră va trăi ca o împărăteasă!

M-am dus la Korsun să o găsesc dar nu am reușit. Mă întrebam cum a putut să cadă Sonia atât de jos? Era exemplu pentru frați. A întărit și a povățuit

atâtea suflete. Pentru ce a făcut aceasta? Pentru ce? Nu puteam să găesc nici un răspuns.

Pe zi ce trecea, Iulia devenea mai bolnavă. Bunica s-a hotărât să se ducă la sora ei în orașul Senkursk.

— Ce să fac aici, fetițelor? Să vă ajut nu pot. Mai bine să vă las singure. Va fi o gură mai puțin.

Am mai petrecut o lună mâncând bureți, pe zi ce trecea tot mai puțini.

Într-o luni am mers pentru obișnuitul raport la Korsun. Pe tot drumul m-a biciuit vântul înghețat și zăpada țepoasă. Ajungând acolo am găsit Consiliul Popular închis. Am mers puțin mai jos și mi-a trecut un gând: „Dacă aş cere milostenie...”

Deodată văd o fetiță cam de zece ani ieșind de pe o poartă și strigând:

— Mătușă! Mătușă! Veniți în casă!

Am intrat în casă și am văzut o femeie zâmbitoare.

— Vino, fetița mea, stai aici la masă...

Mi-a pus în față două-trei farfurii cu mâncare caldă.

—... și mănâncă cât vrei. De mult timp vă urmăresc pe fereastră. Vă duceți pentru raport și așteptați ore întregi în frig. Ah, păsărica mea, cât de mult vă compătinesc!... Să vii în casa mea să te încălzești, să mănânci... Prietena voastră, Sonia, s-a aranjat cu președintele Colhozului. Nu fi supărată pentru ea, baliga

întotdeauna plutește. Dumnezeu să o lumineze! Uite, ia pâine! Și cartofi!

M-am săturat și m-am încălzit. Cel mai mult m-a încălzit bunătatea femeii necunoscute. Când l-am văzut de pe fereastră pe președinte, m-am dus pentru raport.

M-am întors la Ersi bucuroasă. I-am povestit Iuliei cu de-amănuntul și i-am dat să mănânce din darurile pe care nu le mai nădăjduiam.

După trei zile s-au terminat din nou alimentele. La Korsun nu am putut să merg la raportul următor, picioarele nu mă mai țineau. Iarăși foame...

Într-o dimineață, cu toate că eram istovită complet, am ieșit să aduc lemne. Nu ninge, nu sufla nici vântul. O liniște dulce stăpânea peste tot. Atmosfera era de o limpezime uimitoare. M-am uitat la pădurea care se întindea în față, la câmpia întinsă, la grădinile sătenilor, toate acoperite cu un strat alb și strălucitor de zăpadă. Locul era de o frumusețe de nedescris, având ceva nobil și sărbătoresc. Vrajită de farmecul dumnezeiesc al acestei străluciri minunate, am strigat:

— Doamne, ești aici! Pentru ce însă ne-ai lăsat? Ajută-ne nouă!

Nici un răspuns.

Pășind încet, aduceam lemnele spre casă. Îmi cădeau din mâini, le luam din nou, continuau iarăși să cadă, dar nu mă lăsam. Le căram aprinsă de o mânie neașteptată. Eram părăsite, aruncate, uitate de toți!

Și muream încet! Timpul s-a schimbat. S-a întunecat. A început să cadă o zăpadă deasă.

Într-un moment am simțit că ard cu totul. Mi s-a tăiat respirația. M-a prins întunericul. Păsări albe fără număr zburau înnebunite în jurul capului meu. Mi-era frică. Oare ce pățisem?

M-am târât până acasă. Cu mare greutate am deschis ușa. Sprijinindu-mă de pereți, am ajuns până la un pat. Iulia dormea pe vatră. Nu am avut putere să urc acolo. Am căzut pe pat și am leșinat.

După cum mi-a spus Iulia mai târziu, toată noaptea am vorbit singură. Mi-am revenit dimineață și am încercat să mă ridic. Era imposibil.

– Iulia!

– Da...

– Slavă lui Dumnezeu că trăiam amândouă, dar oare pentru cât timp?

Am căzut iarăși în letargie.

Mi-am revenit în ziua următoare și am văzut-o pe Iulia lângă mine cu un pahar de apă în mână. M-am ridicat cu multă grijă și am rugat-o să se așeze pe pat.

În casă era frig. De două zile nu mai aprinsesem soba. Nu puteam să ne mișcăm nici mâinile, nici picioarele. Ne pătrunsese umezeala. Ne îneca tusa. Ne chinuiau frisoanele.

– Doamne, Doamne! Ajută-ne nouă!

Se luminase de ziuă. Lovituri puternice se auzeau la ușa de afară. Înceau să o deschidă forțat.

După un timp zăvorul a sărit departe de ușă. Cineva a intrat înăuntru și a înaintat în cameră cu pași grei.

Era Mihailov. Ne-a văzut întinse și nemișcate, a aruncat o privire rapidă prin toată casa și a ieșit zicând:

– Muncă, muncă, fetițelor!

Nouă ne erau toate indiferente. Ce Mihailov, ce președinte, ce... Moartea se strecura încet printre noi, deasupra noastră, înăuntru nostru.

Afară șuiera vântul, înăuntru pătrundea frigul. Păturile vechi ale bunicii Alexandra nu ne mai încălzeau, nu le mai simțeam deloc.

Ziua scurtă a făcut loc nopții lungi și întunecoase. În întuneric abia am auzit vocea stinsă a Iuliei:

– Liuda, mai trăiești?

– Trăiesc.

– Eu mor.

– Hai să ne rugăm.

Ne secaseră și lacrimile din ochi. Plângeau însă inimile noastre în timp ce-L rugam pe Domnul să ne ierte toate păcatele și să primească sufletele noastre.

După puțin timp nu ne mai era frică de nimic, nici de singurătate, nici de frig, nici de foame, nici de moarte. Am înțeles că sfârșitul nostru era inevitabil și ne-am predat cu totul în voia lui Dumnezeu.

– Doamne, nu ne lăsa pe noi, păcătoasele!

M-am însemnat cu semnul crucii în timp ce Iulia spunea aceste cuvinte, ultimele pe care le-am

auzit înainte de a-mi pierde cunoștința.

Mi-am revenit la izbitura puternică a ușii. După glasuri am înțeles că au intrat doi oameni, un bărbat și o femeie.

Pași repezi... un zgomot mic... o scăpărare a chibritului – taf!... lumina lămpii... și uite, iarăși, fața pătrată a lui Mihailov.

– Muncă, muncă, fetițelor! Am venit cu femeia mea, Vera.

Vera a umplut repede soba cu lemne și a aprins-o. Apoi s-a dus lângă Iulia.

– Uite în ce hal ai ajuns! Aproape că nu a rămas nimic din trupul tău.

A venit și la mine. Și-a trecut palma peste fața mea înghețată și s-a întors către bărbatul ei.

– Pe această copilă trebuie s-o încălzim în vatră.

– Doamne miluiește! mi-am zis în sinea mea. Ce au de gând să-mi facă?

Nu puteam să mă mișc, dar puteam însă să înțeleg toate câte se întâmplau în jurul meu.

Mihailov a ieșit din casă și a intrat din nou după o jumătate de minut, aducând doi saci plini – cu ce erau plini nu știam atunci dar m-am încredințat mai târziu că erau cu cartofi. A aprins o lumânare și i-a dus în beci.

Vera nu vorbea mult, însă era foarte îndemnatică și iute. Alerga în sus și-n jos, arunca bușteni în sobă, lua și lăsa diferite vase, lovea în ceva, târa ceva, turna ceva... Între timp, bărbatul ei a adus bra-

țuri întregi de lemne în casă și le-a stivuit lângă sobă. După un timp, l-am auzit zicând:

– Măi, femeie, eu plec ca să nu mă bănuiască de suspect. Tu să vii dis-de-dimineată.

Vera l-a urmat până la ușă și a închis-o cu zăvorul. S-a întors și s-a așezat pe bancă.

– Păduchi aveți? m-a întrebat.

– Nu.

– A, foarte bine! Atunci vă voi îmbăia din prima.

A așteptat cu răbdare până s-a înfierbântat bine soba. După câteva ore în casă se făcuse ca în cuptor.

Noaptea târziu m-a scos din letargie scuturătura Verei.

– Trezește-te, copila mea! Trebuie să te urci pe vatră și să te îmbăiezi cu cenușă.

Pe urmă îți voi da să bei ceai cald și suc de zmeură. În trei zile te vei face bine. M-a ajutat să mă ridic, să mă dezbrac și să urc pe vatră. Acolo erau câteva găleți cu apă caldă și altele cu cenușă fierbinte. M-am îmbăiat așa cum ne-a învățat cândva bunica Alexandra.

– Nu te grăbi să cobori! mi-a strigat Vera. Aruncă peste tine cenușă! Și apă caldă din belșug! Să te încălzești bine!

Era multă și dădea căldură puternică. Aproape că frigea. Dar deodată m-am simțit mult mai bine. Au început să-și revină toate la normal. Mi-a trecut durerea de cap, horcăitul a dispărut, tusa s-a înmuiat.

– Stai, stai să te încălzești! zicea Vera.

Când am coborât m-a îmbrăcat cu un capot de-al ei și m-a învelit cu o pelerină de lână. Pe urmă m-a așezat lângă sobă și mi-a adus o cană de ceai fierbinte.

– Bea! Îți va face bine!

Nu băusem decât două-trei guri și o văd din nou cu un castron de ciorbă de cartofi aburind. După ce m-a hrănit ea însăși, m-a lăsat să mă liniștesc și a început să se ocupe de Iulia.

Nu am simțit când m-a cuprins somnul, un somn adânc și dulce. Dis-de-diminează, înainte de a se lumina, Vera m-a trezit.

– Ascultă, copila mea! Trebuie să plec acum. Mă voi întoarce după ce se înnoptează. Tu să încui ușa pentru a evita orice nepoftit. Pe prietena ta să o hrănești câte puțin, dar des. Să stați întinse în pat și să mâncați, să mâncați...

După ce a plecat, m-am dus lângă Iulia și am îmbrățișat-o.

– Vezi? mi-a zis ea. Cu rugăciunile duhovnicești și cu ajutorul lui Dumnezeu nu ne-am pierdut!

Aproape în fiecare zi venea Vera. Aprindea soba, făcea de mâncare, ne hrănea și pleca. După patru zile a venit și Mihailov. Ne-a adus încă un sac de cartofi și un vas cu varză murată.

În a cincea zi m-am ridicat. Iulia și-a revenit mai greu. Afară furtuna sălbatică de zăpadă făcea ravagii. Vântul înghețat se auzea ca un urlet de lup uriaș. Timpul se înrăutățea din ce în ce mai tare. Noi

însă simțeam atâta căldură, atâta mulțumire, atât de bine ca niciodată din perioada exilului nostru. Găsisem omenie, bunătate și dragoste în persoana Verei și a lui Andrei – așa se numea Mihailov – doi străini care ne-au salvat de unde nu mai nădăjduiam.

Mare și minunată este mila lui Dumnezeu! Într-zecea zi mă întărisem atât de mult încât mă simțeam ca-n timpurile din urmă pe când eram în Moscova. Atunci Vera mi-a zis:

– Liuda, Andrei a vorbit pentru tine cu fratele lui care este doctor șef la spitalul din Korsun. A fost de acord ca să te ia ca ajutor de doctor. Te sfătuiesc să mergi. Salariul este mic, dar vei supraviețui. Vei putea să iei și mâncare cu cuponul. Mai târziu, când își va reveni cu desăvârșire și Iulia, o vom aranja undeva și pe ea. Andrei nu o să vă lase...

Luni dimineața m-am dus la Korsun. Eram liniștită, bine dispusă, sprintenă. Am trăit și m-am minunat de marea pronie a lui Dumnezeu.

Ziua era scaldată în soare. Cerul de un albastru deschis, câmpia plină de zăpadă albă și strălucitoare, pădurea întunecoasă fără de sfârșit, valul de bucurie care mă umpluse, toate acestea m-au făcut să mă opresc, să mă sprijin de un copac și să-l slăvesc pe Domnul din toate puterile mele.

Ajungând, m-am prezentat prima dată la Consiliul Popular pentru obișnuit raport și pe urmă am început să caut spitalul. Dar... ce spital? După cum arăta nu era decât un simplu centru de prim ajutor,

așezat într-o baracă veche, care fusese înainte magazie de lemne. Două săli cu câte șase paturi, o cameră întunecoasă la care îi ziceau farmacie și încă una un pic mai mare care era folosită pentru operații. Acestea le-am descoperit după ce m-am apucat de lucru.

Când am ajuns în fața infirmierului șef Ivan Sergheievici, fratele lui Andrei, am vrut să mă prezint. Dar nu am apucat.

– Unde vă doare? m-a întrebat scurt.

– Știți..., am murmurat uimită. Am venit pentru muncă.

Și-a amintit. Mi-a pus câteva întrebări de rutină și...

– Veniți mâine să începeți munca, mi-a zis el, dar președintele Consiliului Popular împotrivindu-se foarte tare și nevoind să aprobe angajarea mea, am fost nevoită să mai aștept câteva zile. Doctorul șef s-a luptat mult să-l convingă, a telefonat la Centrul Periferic al N.K.V.D-ului și la Oficiul Inspectoratului Sanitar și până la urmă, cu ajutorul lui Dumnezeu, obstacolul a fost trecut. În fiecare dimineață, la ora cinci, plecam din Ersi.

Mersul pe jos pe drumul pustiu și plin de noroi, prin întuneric, prin frig și prin furtuni continui era o încercare de nedescris. Mă rugam fierbinte pe tot parcursul drumului și mă încredințam pe mine însăși voii lui Dumnezeu.

Cu cupoanele primite ca salariu am început să iau alimente și alte lucruri de care aveam neapărată

nevoie de la băcănia satului. Încet-încet am început să fac cunoștință și cu sătenii. Îmi dădeau cartofi și zarzavaturi sau făceam schimb de lucruri. Andrei ne aducea foarte des cartofi, uneori șuncă, chiar și carne.

În aprilie, Iulia se făcuse cu totul bine, plină de viață și cu roz în obraz. Când mă întorceam de la muncă, mă ocupam de ea. Discutam și ne rugam mult. Învățătorii din Korsun cu care făcusem cunoștință mi-au dat câteva cărți de școală. Când aveam timp liber le citeam cu un interes de copii mici.

În mai, Spitalul a mai obținut o baracă și personalul a crescut. A mai venit o doctoriță generalistă, Zoia Andrievna. Au luat-o și pe Iulia ca ajutor iar pe mine m-au avansat ca asistentă.

Scrisori mai primeam din când în când, dar pachete deloc. Pachetele ajungeau la Centrul Periferic. Pentru a le lua, trebuia să mergem acolo. Dar din cauză că nouă nu ne dădeau voie să ieșim din Korsun, rămâneau o perioadă de timp acolo, apoi le trimiteau înapoi. Cu o nedescrisă bucurie am primit atunci câteva rânduri și de la părintele Arsenie, ca întotdeauna fără dată și fără semnătură, dar cu scrisul lui caracteristic și cunoscut. În una din ele ne-a scris:

„Liuda, judecățile lui Dumnezeu sunt nepătrunse. Știu cum este viața ta. Înțeleg greutățile tale. Te lupți să supraviețuiești trupește și duhovnicește, fără biserică, fără Dumnezeieștile Taine, fără rude și prieteni. Nesiguranța și frica chinuiesc sufletul. Sprijinește-te în Dumnezeu care este întotdeauna lângă

noi. Ai încredere în pronia Lui, în iubirea lui de oameni și în bunătatea lui. Liniștește-te spunând: «Facă-se voia Domnului». Mă rog pentru tine. Rămâi lângă Iulia. Domnul i-a dăruit suflet puternic și credință curată. Poate să te ajute. Cred că toate se vor termina cu bine.

Vestea tristă despre Sonia mi-a amărât mult inima. Totuși, cred că nu se vor stinge lucrurile bune pe care le are în ea. Mai devreme sau mai târziu va regăsi din nou drumul spre Dumnezeu.

Când se va termina peripeția voastră, fă ce poți ca să iei diploma școlii de medicină. Ajut-o și pe Iulia să studieze.

Nu mă uitați în rugăciunile voastre. Mă așteaptă multe osteneli și nevoințe.

Dumnezeu și Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu să aibă grijă de voi”.

După câteva luni am primit și o a doua scrisoare.

„Este foarte greu în exiluri și în închisori, dar trebuie să ridicăm crucea noastră pentru Domnul. Oriunde ați fi, nu încetați să faceți bine oamenilor. Să vă rugați neîncetat. Dumnezeu să fie cu voi”.

A venit primăvara frumoasă și bună. Andrei ne-a dat un sac de cartofi pentru sămânță.

– Muncă, muncă, fetițelor! Să săpați pământul și să-l săpați bine.

După cinci zile de săpat, am împrăștiat gunoi

din belșug, pe care îl găsisem în beciul unei magazii de lângă casă.

Într-o zi, pe la amiază, în timp ce lucram la grădină, am auzit în spatele nostru o voce cunoscută.

– Salutare, fetițelor!...

Era bunica Alexandra, care se întorsese de la Senkursk.

– ... Trăiți? Slavă lui Dumnezeu! Am fost foarte neliniștită pentru voi. Dar vă văd pline de bucurie. Cât despre mine... ce să vă spun? Pâinea surorii mele s-a pierdut în stomacul meu!

S-a entuziasmat când a găsit casa aranjată și grădina îngrijită.

Și-a suflecat mânecile și a început să ne ajute cu mișcări pline de viață și zicând:

– Acum vom trăi bine, fetițelor. Am adus sămânță de varză, de nap și de morcov. Vom petrece bine...

Munca la spital mergea din ce în ce mai bine. Iulia și eu am învățat multe. Infirmierul-șef Ivan Serghevici era om grozav, sensibil, conștiincios, binevoitor, cu cunoștințe medicale fără de număr și cu experiență de mulți ani. La sfatul lui alergam cu toții, chiar și doctorița Zoia Andreievna când aveam vreun caz mai greu. Era întotdeauna binevoitor să sfătuiască, să arate, să explice, să le aranjeze pe toate cu de-amănuntul și cu răbdare.

Iulia îi câștigase pe bolnavi cu blândețea și cu dragostea ei. Nu se limita numai la regulile tipicale.

Se apropia de fiecare cu căldură și-l mângâia, îl liniștea, îl întărea. După trei ani ne-a vizitat fratele ei. Puțin mai târziu a venit și mama mea. Când i-am văzut ne-am frecat la ochi. Ni se părea că au venit din altă lume îndepărtată și neadevărată. Ne-au adus cărți, haine și mâncare. Bucurie de neînchipuit, mângâiere mare, discuții fără de sfârșit, dar... și urmări neplăcute.

La două săptămâni după plecarea lor, ne-au chemat la Centrul Periferic al N.K.V.D-ului și ne-au întrebat:

— Cine erau? Pentru ce au venit? Ce au adus?

Cât timp am fost acolo, ei ne-au făcut percheziție acasă. Când ne-am întors, le-am găsit pe toate întoarse pe dos. Însă nu au luat nimic. Înainte de a pleca, ascunsesem cărțile.

— Vasia Krohin a făcut treaba, fetițelor, ne-a spus mai târziu Andrei. Dar să nu vă fie frică, va uita. În curând se termină timpul exilului vostru. Cel mai bine este să nu mai chemați pe nimeni aici. Nu-i oprește nimeni ca să vă mai încarce cu câțiva anișori.

La începutul anului 1936, bunicii Alexandra i-au înțepenit picioarele și și-a pierdut puterile. Am avut-o ca pe mama noastră și ne-a avut ca pe fiicele ei. În spatele purtărilor țărănești și câteodată aspre se ascundea un suflet nobil și bun. Nu era revoltată că o părăsiseră copiii, cu toate că-i crescuse cu multă jertfă.

— Este ceva normal, zicea ea. Nu vedeți la pă-

sări? Își cresc puii cu atenție și cu grijă, cu toate că știu că atunci când vor fi mari vor zbura departe...

După ce s-a întors de la Senkursk a început să ne numească «domnișoare» și în același timp să ne vorbească cu un respect vădit, considerând slujba de cadru medical foarte importantă și înaltă.

Când s-a îmbolnăvit, am făcut tot ce ne sta în putință ca să-i ușurăm suferința. Era înțelegătoare și liniștită. Chiar dacă era căzută la pat nu ne obosea. Ne auzea când ne rugam cu voce tare și slăvea pe Dumnezeu.

— Ah, cât de bine mă simt, domnișoarele mele. Cât de liniștit este sufletul meu! Domnul v-a trimis să-mi bucurați bătrânețea mea.

Într-o zi ne-a chemat lângă ea.

— Domnișoarele mele, a zis ea cu voce joasă și cu un ifos conspirativ, nu voi întârzia mult să închid ochii pentru totdeauna. Vreau deci să vă las moștenirea pe care o am de la bărbatul meu. Încuiați ușa! Trageți și perdelele!... Coborâți în beci și aduceți ulciorul sigilat, care se află sub scară...

În scurt timp, conținutul ulciorului a fost așezat pe masă: șase sute de ruble de hârtie cu țarul Nicolae, două zeci de aur, câteva inele de aur și bijuterii.

— Ce să facem noi cu ele, bunică? am întrebat-o după ce ne-am revenit din uimire.

— Ce să faceți? Dumnezeu vă va arăta când va veni timpul. Mi le-a lăsat bărbatul meu înainte de a

muri, pentru copii. Ei însă s-au pierdut. Iar voi ați devenit copiii mei!

Nu ne-a lăsat să mai spunem alte cuvinte. S-a stins ca o păsărică, după trei luni. La înmormântarea ei, în afară de noi au mai venit și câteva vecine bătrâne. Nimeni altcineva.

Între timp, cu cât trecea vremea și se apropia sfârșitul exilului nostru, cu atât neliniștea noastră creștea.

Ne vor lăsa libere? Sau ne vor mai adăuga și alți ani. Sau poate va fi și mai rău și ne vor trimite în lagăr?...

I-am arătat frica noastră lui Andrei.

– Muncă, muncă, fetițelor! M-a preocupat și pe mine acest lucru. Totuși, încă există oameni buni. Ceva tot se va întâmpla. Vă voi ajuta, numai să faceți cum vă voi spune eu: Când vă vor chema la Centrul Periferic, spune-ți-le că vreți să rămâneți să lucrați aici.

Apoi a plecat în grabă, fără să ne mai spună nimic altceva.

Ce-a zis? Să rămânem la Korsun?

Dar noi nu ne gândeam la nimic altceva decât la plecarea noastră!...

Când a venit chemarea de la Centru, ne-a apucat tremuratul. Era începutul anului 1936, a «marii curățiri», care a ținut până în 1939. Ziarele scriau în fiecare zi despre arestări, condamnări, execuții.

Șeful Centrului Periferic a răsfoit hârtiile noastre și ne-a întrebat unde vrem să mergem.

– Dorim să rămânem la Korsun, am răspuns.

Nu și-a ascuns uimirea, dar și mulțumirea lui.

– Foarte bine! Aici avem nevoie de persoane capabile.

Ne-am luat pașapoartele și ne-am întors la Korsun. Ne-am dus mai întâi la Consiliul Popular, de unde ne-au dat certificat de ședere și apoi unde în altă parte decât acasă la Andrei?

– Muncă, muncă, fetițelor! Bine ați făcut că ați rămas aici. Trebuie să luați pașapoartele curate. Ascultați-mă, la secția miliției locale se află un om care pentru un inel de aur poate să vă elibereze pașapoarte curate. Pentru ca să puteți să locuiți în orice loc vreți și să urmați orice meserie vă place, pașapoartele voastre nu trebuie să fie tipărite cu semnul N.K.V.D-ului. Unde însă vom găsi vreo aurărie?

Ne-am amintit de bijuteriile bunicii Alexandra.

– Muncă, muncă, fetițelor! Ia să le vedem...

I le-am adus, iar el a ales două inele grele.

– Banii de aur să-i ascundeți bine, ne-a sfătuit el. Numai unul dacă-l vor vedea vor crede că ați găsit o comoară. Și atunci o veți încurca rău. Așadar eu voi aranja afacerea cu pașapoartele. Voi veți merge cu hârtiile și cu inelele.

Ne-am dus la secție în ziua hotărâtă. Am intrat prima în biroul șefului de la eliberarea pașapoartelor. Inima îmi bătea puternic.

– De la Korsun? Dați-mi-le...

I-am pus în mână hârtiile îndoite. Inelul îl băgasem între ele.

A desfăcut hârtiile și a luat inelul fără să arate nici o uimire. După ce l-a privit în grabă, l-a strecurat în buzunar.

– Puteți să vă duceți.

Asta a fost tot.

Același lucru s-a petrecut și cu Iulia. Am rămas la Korsun în jur de șase luni. Pe urmă am plecat cu pașapoarte curate, Iulia la Alexandrovo, unde s-a înscris la școala de farmacie și eu la Ivanovo, unde am terminat medicina.

Cu trei luni înainte de plecarea noastră, am întâlnit-o pe Sonia în drum. A încercat să se ferească de mine, dar nu a reușit. Ne-am întâlnit față în față.

– Sonia...

Mi-a tăiat-o brusc:

– Nu-mi spune nimic! Ajunge! Nu-mi pare rău pentru ce-am făcut. Sunt fericită. Nu vreau să mor. Numai cu rugăciunea nu trăiește nimeni! Adio!

Mi-a întors spatele și a plecat aproape în fugă. Fața îi era speriată, sălbatică. „Îi este frică de noi”, am cugetat noi. „Îi amintim de trecutul pe care vrea să-l uite...”.

Ne-am mai întâlnit iarăși după mulți ani, când s-a întors la Dumnezeu.

Am vărsat lacrimi amare când ne-am despărțit de Vera și de Andrei. El a strigat mai din inimă decât oricând altădată:

– Muncă, muncă, fetițelor!

Și a completat:

– Aurăriile bunicii Alexandra să nu le luați cu voi. Există pericolul să vi le fure pe drum. Lăsați-le la mine. Cu prima ocazie vi le voi trimite băgate în batoane.

„Vorbe goale”, mi-am zis eu. „S-a dus aurul. Ne spune asta numai ca să ne amețească. Cine o să mai aibă grija noastră?”.

Au trecut doi ani întregi. În timpul acesta am schimbat câteva scrisori cu Andrei, însă despre aur nu a pomenit niciodată nimic... Și, fără să ne așteptăm, am primit un pachet de la Korsun. Deschizându-l, am găsit trei covorașe lucrate de mână și o cutie plină cu batoane uscate. Am rupt unul și... Glic! Banelul de aur a căzut cu zgomot pe masă și s-a rostogolit de câteva ori, căzând mai încolo. Peste puțin timp era așezată în fața noastră toată moștenirea bunicii Alexandra și o grămadă de batoane sfărâmate.

Cât am plâns de rușine și cât m-am căit!

Cât de greșite erau impresiile mele față de Andrei! Cât de mult l-am nedreptățit!... Nu știam dacă crede sau nu în Dumnezeu. Nici eu și nici Iulia nu l-am întrebat niciodată. Fără îndoială însă era cu mult mai bun decât mulți creștini dintre noi, care tot timpul vorbim de credință și de poruncile lui Hristos,

dar inima noastră se află departe de El. Vai de noi!

Cu familia Mihailov ne-am reîntâlnit în 1949 la Moscova. Erau amândoi bătrâni, slăbiți, gârboviți. Andrei purta pe el semnele suferite în timpul războiului. S-a emoționat foarte mult când ne-a văzut. Și-a aplecat capul ca să-și ascundă lacrimile care îi curgeau din ochi, în timp ce ne-a salutat cu fraza pe care nu am putut-o uita niciodată:

– Muncă, muncă, fetițelor!

Dar acum fetițele aveau patruzeci de ani, având bărbați și copii.

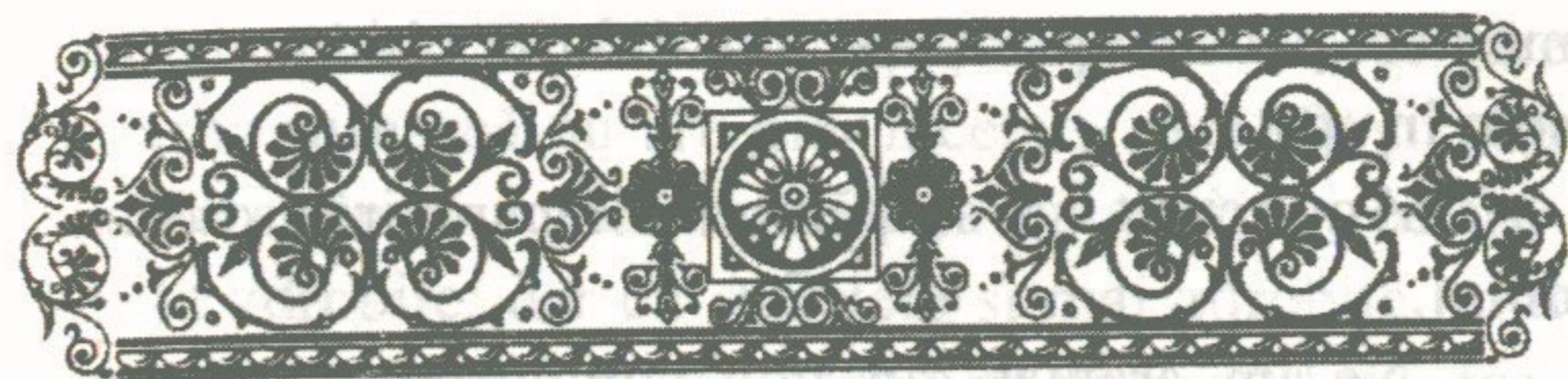
În 1963, împreună cu Iulia, am vizitat Korsunul. Andrei și Vera locuiau în aceeași căsuță, întotdeauna curată și îngrijită. Primeau pensie, dar lucrau și într-o fabrică.

Comuna pe care o cunoscusem cu treizeci de ani în urmă era acum un oraș întreg, cu clădiri noi, drumuri largi, ateliere mecanice, tâmplării, fabrici de cărămizi și alte întreprinderi. Spitalul fusese mărit, dar nu am mai găsit în el nici un cunoscut.

Cât despre neuitatul nostru sătuc Ersi, nu mai exista. Toți locuitorii lui se mutaseră în Korsun, precum și mulți alții din satele din apropiere. Pe locul unde cândva fusese casa bunicii Alexandra, se afla acum o grămadă de cărămizi, lemne și țigle.

Am rămas trei zile împreună cu Andrei și cu Vera. Apoi am plecat cu bucurie, dar și cu tristețe în inima noastră, ca să ne continuăm lupta.

* * *

Trei feluri de morți

M-au luat în armată din prima zi a războiului cu toate că aveam deja un fiu. M-au băgat într-o grupă mobilă de chirurgi folosită pentru cei care se aflau răniți ușor. Călătoream cu destinația Minsk, dar după ce am trecut de Smolensk, am primit ordin să ne întoarcem. Ne-am oprit undeva între Smolensk și Moscova. Acolo ne-am aranjat spitalul nostru și ne-am apucat de treabă.

Șeful grupei părea un om nervos, schimbător. Țipa fără motiv. Toate i se păreau greșite. Însă avea faima de chirurg priceput. Armata se retrăgea. Răniții erau fără de număr. Nu știai la cine să te uiți mai întâi.

În curând am aflat că dușmanii înaintază. Ne-am pregătit de plecare.

Urmam trupele noastre care se retrăgeau prin focurile fără întrerupere ale inamicului german. Pe răniți îi transportam cu mașinile și căruțele. Instru-

mentele pentru operație și alte diferite obiecte le luasem în spate.

Am reușit să scăpăm din încercuirea dușmanului.

Ne-am aranjat din nou spitalul nostru ca nu după mult timp să-l strângem din nou. Asta s-a întâmplat de multe ori. Și deodată, printr-un ordin urgent, am început să ne retragem în grabă spre răsărit.

Ajunsesem la capătul puterilor. Trupul îmi era epuizat, sufletul înghețat – simțeam că mă sting, că mă pierd, că toate se vor termina... Însă continuam totuși să trăiesc.

În jur era dezastru, moarte, țipete, lacrimi... Și în interiorul meu se afla întuneric, durere, frică. O lună întreagă am trăit în această stare.

În ultimele zile ploua și ningeau continuu. Pământul se făcuse noroi. Picioarele ni se scufundau în pământ. Fiecare pas era un martiriu. Totuși înaintam fără oprire în spatele frontului, transportând pe cei răniți. Pășeam în urma vehiculului sanitar. Credeam că cerul de deasupra mea nu se va mai limpezi niciodată, iar soarele nu va mai pătrunde. Cerul de culoarea plumbului și foarte încărcat se coborâse mult, încât credeai că apasă peste lume. Copacii goi și uzi semănau cu schelete omenești care se ridicaseră din mormânturi și urmăreau cu răceală mersul nostru chinuit.

Ne-am oprit pentru o mică pauză.

Ziua era scurtă, închisă și întunecată ca un

amurg melancolic. O simplă prelungire a nopții care în iarna rusească nu are nici început, nici sfârșit. Cu buzele strânse, dar cu inimile și mai strânse, cu trupurile zdrobite, dar cu sufletele și mai zdrobite, unii așezați pe pietre, iar alții căzuți pe pământul ud, fără să se mai gândească la nimic, ne-am odihnit pentru câteva clipe.

Tunurile bubuiau iarăși undeva în spatele nostru. Ne-am ridicat și am continuat.

Zgomotul luptei câteodată se apropia, altădată se depărta, auzindu-se foarte slab. Iar noi înaintam continuu, luptându-ne cu oboseala și cu noroiul.

Nu mai puteam să mă gândesc la nimic. Mintea mi se golise. Numai un cuvânt îmi rămăsese în mintea mea și pe acesta îl repetam la fiecare pas:

– Doamne!... Doamne!... Doamne!...

Am ajuns la un sat. Multe case erau distruse de bombardament. În cele mai bune i-am băgat pe răniți, iar în cea mai mare am instalat chirurgia. Bombardamentele se auzeau din ce în ce mai aproape. Au început să aducă răniți. Chirurgia lucra fără întrerupere. Șeful chirurg Simeon Andreievici făcea prima intervenție apoi următoarea, având o răbdare cu adevărat de admirat, ostenindu-se peste măsură, cu toate că ajunsesse ca un schelet, având fața galbenă ca a unui ascet. În picioare, lângă el, îl ajutam aproape mecanic, luând exemplu de la jertfele lui de sine și nemaigândindu-mă la picioarele mele umflate.

Dumnezeul meu, câți răniți!...

Au adus din luptă un tânăr soldat care era foarte rănit. Sublocotenentul care îl însoțea ne-a rugat ca să-l îngrijim cât mai repede posibil.

Era aproape copil, cu înfățișare nobilă și plină de har ca o fetiță. Un puf fin îi acoperea obraji. Ochiul îi avea închiși, iar fața îi era încrețită de durere.

Surorile infirmiere au început să-l dezbrace cu atenție. M-am apropiat și eu. Era inconștient. Fusese lovit grav în pânțele, era o amestecătură de sânge, noroi, bucăți de carne, era o imagine foarte dureroasă.

Chirurgul șef a spus de la prima privire:

– Nu mai putem face nimic. I-a sosit sfârșitul.
S-a întors să plece. Am vrut să-l urmez, dar în clipa aceea soldatul și-a deschis ochii și și-a fixat privirea în ochii mei.

– Mor, a zis încet și clar. Vă rog, scoateți-mi crucea pe care o am în buzunarul drept de sus la scurtă. Însemnați-mă cu Sfânta Cruce... Apoi așezați-o pe pieptul meu. Numele meu este Alexie. Vă rog...

M-a privit implorator și îndurerat. Am băgat mâna în buzunarul lui și am găsit o mică cruciuliță. I-am apropiat-o de buze ca să o sărute. Apoi l-am însemnat de trei ori cu Sfânta Cruce zicând:

– Doamne, primește sufletul robului Tău, Alexie! În numele Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh. Amin!

Alexie a suspinat adânc.
În zadar a încercat să-și facă cruce. Mâna lui slabă i-a căzut înapoi.

Abia a putut să șoptească:

– Doamne, primește sufletul meu...

M-a privit din nou:

– ... Dumnezeu... Dumnezeu să vă binecuvinteze!... Do...a...mne!...

A suspinat de două ori și și-a dat sufletul. Sublocotenentul care era alături de el a izbucnit în plâns.

Șeful chirurg și surorile priveau tulburați și uimiți pe tânărul mort care a avut atât de mare credință și atâta dar.

După trei zile am ajuns la liniile de tren și ne-am urcat într-un tren pentru infirmerie.

Noaptea, în timp ce călătoream, șeful chirurg a venit lângă mine și mi-a zis pe neașteptate:

– Ați făcut o faptă bună. Așa trebuia să se întâmple.

Am înțeles imediat că se referea la însemnarea cu semnul crucii pe care o făcusem soldatului muribund.

De atunci mi-a arătat o neînțeleasă simpatie. În exterior se purta întotdeauna cu mine brusc, pretențios și muștrător, ca și înainte și cum se purta cu toți. Însă simțirea îmi spunea clar că o apropiere tainică se făcuse între noi, o legătură nevăzută ne unise sufletul. A început să mă învețe și să-mi explice ceea ce nu cunoșteam, să mă sfătuiască și să-mi împărtășească din experiența lui, a început să mă cheme la operațiile cele mai grele, chiar și atunci când nu eram de rând, venea și el la operațiile mele, fără să-l fi che-

mat, îmi recomanda cărți de medicină. Au trecut așa doi ani, lucrând împreună la infirmeria de pe front. Pe urmă el a fost avansat și a plecat la Moscova. Mi-a lăsat adresa și telefonul lui, repetându-mi insistent să-i telefonez după ce voi fi lăsată liberă din cadrul armatei.

După război m-am mutat în capitală împreună cu familia mea. Am găsit de lucru la Policlinică, alături de casă, și m-am înscris și la Institutul de Medicină pentru specializare în domeniul chirurgiei.

La institut preda Simeon Andreievici. Mi-a fost rușine să mă apropii de el, fiind un profesor cu faimă, iar eu un simplu doctor. Însă după trei zile a venit la mine și m-a salutat, zâmbindu-mi din toată inima.

– Liudmila Sergheievna! Ce faceți?

Ne-am încins la discuție, amintindu-ne de cele vechi.

M-a ajutat uimitor de mult pe toată perioada cursurilor de specializare pe care le-am făcut. Și când le-am terminat, m-a luat cu el la Centrul de cercetări. Acolo m-am încredințat că era nu numai un foarte bun universitar, dar și un om foarte cultivat, cu nemărginite cunoștințe enciclopedice. Patima lui pentru chirurgie nu era numai o manifestare exterioară din dorință de slavă, ci se bucura cu adevărat să-l poată ajuta pe aproapele, să-l ușureze de suferință, să-l scape de la moarte. Foarte repede am devenit prieteni de familie și am început să ne vizităm reciproc. Ca stă-

pân al casei, era plin de respect, modestie, amabilitate și delicatețe.

Dar... cât de mică este lumea! Nevasta lui, Natașa, și soacra lui, Alexandra Vasilievna, s-au dovedit a fi foarte bune creștine credincioase. Aveau ca duhovnic pe părintele Petru din Iaroslav, pe bunul preot pe care îl vizitam și eu destul de des.

Asta nu aș fi aflat-o niciodată – era, după cum știți, foarte greu în anii aceia și toți credincioșii erau foarte atenți în discuție cu alții – dacă Simion Andreievici nu ar fi amintit odată de întâmplarea cu moartea tânărului soldat.

Într-o zi, prin anul 1953, venise acasă la mine împreună cu soția lui. Vorbeam despre lucrurile întâmplate în război, când deodată a zis:

– Îți mai amintești de Alexie, de copilul credincios care a murit atât de dureros, dar totuși atât de liniștit? Ați făcut semnul crucii deasupra lui. Și cred că ați spus și oarecare rugăciune, după câte îmi amintesc... A fost o scenă impresionantă. Îmi va rămâne de neuitat.

Natașa m-a privit uimită și a întrebat:

– Credeți? Sau ați făcut-o numai așa?

După o clipă de îndoială i-am răspuns scurt:

– Cred.

Atunci, cu o emoție vădită, mi-a descoperit că este credincioasă.

Relațiile noastre de atunci înainte au luat altă

înfățișare, au devenit strânse și duhovnicești. Necunoscutele sunt căile Domnului.

Mă voi întoarce însă din nou în anii din timpul războiului pentru a povesti încă despre o moarte care m-a zguduit.

Era un oarecare locotenent-colonel, având în jur de patruzeci și cinci de ani, care era foarte grav rănit la picioare și la pânțele. I se apropia sfârșitul de care își dădea seama și el. Se chinuia foarte tare. Țipa din toate puterile. Urla ca o fiară. Dar ceea ce era mai rău, înjura foarte urât, înjura pe Dumnezeu, pe Maica Domnului, pe sfinți, în timp ce mai înainte chemase în ajutor puterile îngerilor. Vocea îi era răgușită și foarte ciudată, plină de răutate și de ură față de tot ce era în viață.

În ochii lui holbați i se citea o mare frică. Privea în gol și din când în când striga.

– Pleacă! Pleacă! Nu mă mai chinui!

Altădată se părea că stă de vorbă cu un vizitator nevăzut, când întreba, când răspundea și amenința.

– Da, da... Pentru ce?... Nu... Aruncă-l! Aruncă-l!... Te voi face să le uiți pe toate!... Nu mi-ai spus până acum așa ceva...

La început am crezut că aiurează, dar ne-am încredințat că la întrebările noastre răspundea normal. Ceea ce se întâmpla era cu totul altceva.

Din când în când, o putere nevăzută îl ridica în sus și apoi îl arunca din nou pe saltea. Medicamentele pentru calmare nu-l mai ajutau și nu-și mai fă-

ceau nici un efect. L-am legat de pat, dar în zadar, căci rupea curelele, sfâșia bandajele, se lovea, tremura, se bătea... Chiar și în ultimele lui clipe, când ziceam că este mort pe jumătate, avea o putere înfricoșătoare, era cu adevărat supraomenească.

Văzându-l că se chinuia atât de mult, am început să mă rog pentru izbăvirea lui.

Odată, în timp ce se afla în criză, m-am apropiat încet, fără să mă simtă. M-am oprit în spatele unui paravan care despărțea patul lui de al rănitului de alături și l-am însemnat cu semnul crucii de trei ori.

O, cum a început să facă atunci! Cum urla, cum blestema și înjura! Și în același timp se ruga plângător:

– Luați-o de aici! Scoateți-o afară! Mă arde! Mă chinuie! Luați-o de aici, vă implor!...

Ascunsă în spatele paravanului, l-am mai însemnat cu semnul crucii o dată. Din gura lui ieșeau cuvinte foarte urâte pe care nu le pot spune.

M-am cutremurat. Speriată de furia duhului întunecat care se afla în el, m-am întors și am luat-o la fugă.

În clipa când ieșeam, am auzit un șuierat pe lângă urechea mea stângă și apoi imediat un zgomot asurzitor. Ce se întâmplase? Locotenent-colonelul rupsese din nou curelele care-l țineau legat de pat, apucase un pahar de pe noptieră și l-a aruncat după mine. Însă a greșit ținta. Paharul s-a izbit de tocul

ușii din partea de sus și s-a sfărâmat în mii de bucăți.

Nu mă lăsa să mă apropii de el, nu primea ca să-l schimb sau să-l bandajez. Când treceam pe hol, prin dreptul camerei, înțelegea. Înainte de a mă vedea începea să înjure și să blesteme mai sălbatic, mai cu răutate.

Într-o noapte, m-a trezit tânăra doctoriță Tati-ana Timofeievna. Tanieița – așa îi spuneau cu toții, alintând-o, era de gardă în noaptea aceea la aripa a doua. Era galbenă la față, tremura toată și abia îngâna cuvintele ei.

– Liudmila Sergheievna! Iertați-mă că... vă... deranjez. Știți... acela... locotenent-colonelul, de la camera cinci... este... cum să vă spun... furios, violent... Este de neținut. Nu pot să fac nimic. Vă rog, ajutați-mă!

Am alergat la etajul doi. Tocmai de la scară auzeam țipetele lui, țipete de fiară rănită.

Pacienții erau cu toții alertați.

Infirmierele stăteau pe hol înfricoșate. Tanieița intra și ieșea din camera cinci speriată și fără control.

L-am găsit pe locotenent-colonel în stare de nebunie. Se zgâlțâia și se zvârcolea în pat ca un epileptic. Bandajele îi erau sfâșiate și pline de sânge. Ochii îi erau roșii și aruncau săgeți demonice pline de răutate. Când m-a văzut și-a revărsat asupra mea toată mânia.

– Poartă cruce! Cruce! O știu!... Ah! Dacă aș putea să mă ridic... Te-aș fi sfâșiat! Te-aș fi șters de

pe fața pământului! Dacă ai fi căzut în mâinile mele mai devreme... Pe mulți preoți i-am lichidat... și pe câteva momâi ca și tine!

Tanieița stătea lângă mine înlăcrimată.

– Ne este frică de el, Liudmila Sergheievna! a șoptit tremurat. Este un monstru cu formă omenească. Am văzut mulți nebuni și oameni muribunzi, dar ca acesta, niciunul. Pentru ce atâta ură? Putem să facem ceva?

Într-adevăr, oare ce am fi putut face? Surorile se împrăștiaseră prin saloane și-i linișteau pe bolnavi.

Am chemat pe doi infirmieri foarte puternici și le-am dat ordin să-l lege din nou pe locotenent-colonel de pat cu curele duble.

Învingându-mi frica prin rugăciunea neîncetată a minții, i-am schimbat chiar eu pansamentele și i-am făcut o injecție de calmare.

Striga și mă înjura continuu, auzindu-se în tot etajul. Și mi-a venit așa, ca o încăpățănare, să mă lupt cu duhul necurat. Am luat un scaun, m-am așezat lângă pat și m-am adâncit în rugăciune. Repetam neîncetat în mintea mea cuvintele acestea:

– Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, cu puterea cinstitei și dătătoarei de viață Crucii Tale, păzește-mă de nevăzutul vrăjmaș și liniștește-l pe robul tău Grigorie (acesta era numele locotenent-colonelului).

Era cu adevărat înfricoșătoare acea luptă a mea prin rugăciune. Un adevărat martiriu. Așezată pe scaun timp de douăzeci de minute, mi-am silit din răputeri mintea ca să păstreze rugăciunea, în timp ce locotenent-colonelul, puțin mai încolo, scrâșnea din dinți spre mine, mă privea sângeros, mă amenința, mă blestema și mă înjura foarte urât. Transpirația curgea ca râul pe tot trupul meu din cauza mării încordări sufletești. Nu îmi mai era frică.

M-am ridicat, m-am dus lângă el și l-am însemnat cu semnul crucii de trei ori. Prima dată a mugit îndurerat, ca și cum l-aș fi ars, a doua oară a scos numai un suspin, iar a treia oară s-a liniștit cu totul. Fața i s-a înseninat. A închis ochii și a adormit sau mai bine spus, așa părea că doarme.

Am ieșit pe hol clătinându-mă.

Abia mă mai țineam pe picioare. Lupta cu duhul viclean mă istovise cu totul.

— Ce s-a întâmplat? m-a întrebat Tanieița neliniștită.

Ce să-i fi răspuns? Cum că demonii îi înlănțuie sufletul lui?...

Locotenent-colonelul a murit după trei zile. Nu eram acolo. Mi-au spus alții că moartea lui a fost înfricoșată, chinuitoare. Când l-au adus la spital nu credeam că o să trăiască mai mult de trei zile. Și totuși, a trăit trei săptămâni. Unele infirmiere bătrâne vorbeau între ele:

— Duhul necurat nu îl lasă să moară. Se pare că

a făcut multe răutăți în viața lui și așa s-a unit cu puterea răului care acum îl chinuie.

Voi termina descriind un al treilea caz de moarte, care nu m-a emoționat mai puțin decât celelalte două cazuri.

A murit un maior, având în jur de cincizeci și cinci de ani. A avut cangrenă la amândouă picioarele. Am încercat tot ce a fost posibil. I-am amputat unul apoi pe celălalt dar fără nici un rezultat, cangrena urca din ce în ce mai sus.

Cu cinci zile înainte de a muri l-am adus într-un salon special. După trei zile m-a chemat:

— Liudmila Sergheievna, vă mulțumesc că ați venit. Luați loc, vă rog.

M-am așezat lângă el.

— Auziți... Am nevoie de ajutorul dumneavoastră. Vă urmăresc de mult timp. Sunteți credincioasă?

Am încuviințat mișcându-mi capul.

— Hm... Nu fiți nedumerită cum de am înțeles. Am îmbătrânit și am destulă experiență în viață. Pot să fac deosebire între oameni... Când eram mai tânăr mergeam la biserică. Cât de mult îmi plăcea! Dar apoi încetul cu încetul am încetat de a mai merge. După cum știți, a venit revoluția, noile împrejurări... Și le-am uitat pe toate. Totuși, Dumnezeu există! Vreau foarte mult ca să-I cer iertare! În curând voi muri... Vă implor, îngrijiți-vă să mi se citească slujba de înmormântare. Când veți putea. Vă voi fi recunoscător dacă îmi veți găsi până deseară o bucătică

de anafură și puțină aghiazmă. Sau poate aveți chiar acum?

– Am, i-am răspuns și am alergat să-mi iau geanta. Acolo aveam întotdeauna cel mai mare tezaur al meu: o cutiuță cu bucățele mici de anafură și o sticlă cu aghiazmă! O purtam după mine oriunde mergeam.

Când m-am întors mi-a zis:

– Mă căiesc de păcatele mele și vreau să mă mărturisesc. Dar cum?... Pot să vă spun toate câte mă chinuiesc dumneavoastră și mai târziu, când va voi Dumnezeu, să le spuneți la un duhovnic?

Nu știam dacă se putea face așa ceva. Însă, fără să mă gândesc mult, mi-am mișcat capul încuviințând. Și așa a început să-mi spună...

Se afla încins în fața mea, nemișcat, cu picioarele tăiate, cu trupul uscat de deshidratare, cu ochii adânciți și părul alb. În ultimele zile a avut dureri foarte mari, atât de mari încât din când în când își pierdea cunoștința. Totuși, nu țipa, nu gemea, nu se plângea. Își strângea numai buzele lui uscate și ofta adânc.

... Abia îl auzeam. Vorbea încet și cu pauze mari. Îl tăiau din când în când junghiurile.

Își mărturisea păcatele fără să șovăie. Își recunoștea greșelile cu smerenie. Nu se îndreptăța și nu avea milă de el însuși. Se căia cu sinceritate și zdrobire.

Mărturisirea lui a durat în jur de trei ore. La

sfârșit a tăcut obosit și și-a întors capul într-o parte. A rămas în această stare timp de zece minute.

Pe urmă m-a privit drept în ochi și a șoptit:

– Pe toate vi le-am spus, Liudmila Sergheievna. Nu v-am ascuns nimic. Greutatea sufletului meu era de neridicat. Acum mă găsesc în mâinile dumneavoastră. M-am ușurat! Dați-mi vă rog anafură și aghiazmă.

Cu atenție a înghițit bucățica de anafură pe care i-am băgat-o în gură și a băut o gură de aghiazmă, făcând încet semnul Sfintei Cruci de trei ori.

– Slavă lui Dumnezeu! a zis el cu ușurare. Voi muri ca om. Mulțumesc... Mulțumesc...

Deodată puterea vocii i-a scăzut și privirea i-a devenit tulbure.

– Vă rog să cântați slujba de înmormântare și pentru robii lui Dumnezeu Daria, Teodor și...

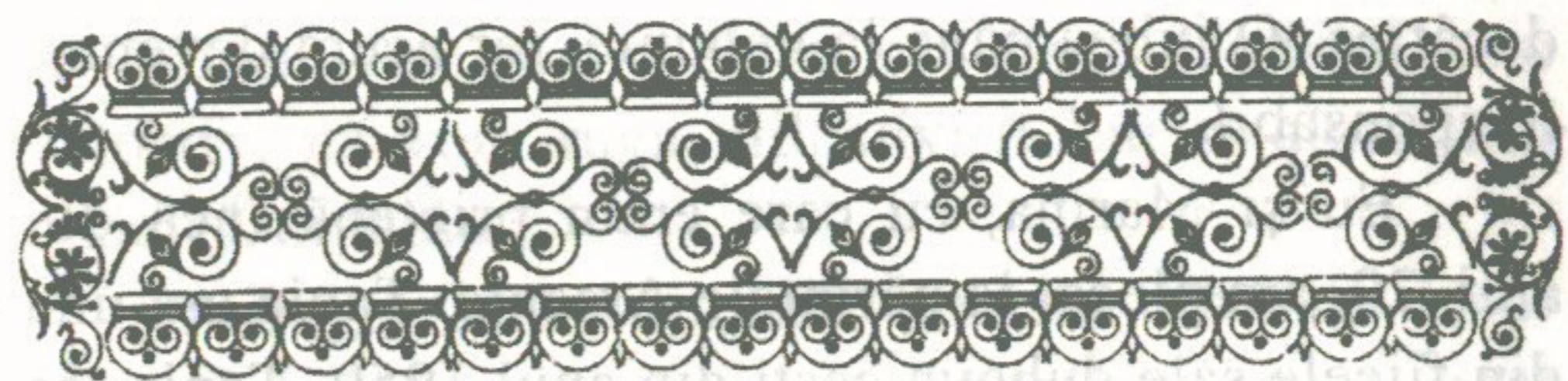
Și-a pierdut cunoștința înainte de a-și termina fraza.

În ziua următoare a murit fără să-și mai revină.

După ce am fost lăsată liberă din cadrul armatei, în 1946, am spus mărturisirea maiorului – Nicolae îi era numele – la preotul Petru. Același lucru l-am făcut și în 1958 la părintele Arsenie. După ce a citit rugăciunea de iertare, al doilea a zis cu uimire:

– Uite o mărturisire curată, sinceră, fără nici o îndreptățire, mărturisirea unui om care și-a recunoscut păcatele și s-a căit cu adevărat. Să-l odihnească Dumnezeu în locașurile cerești. Să-i pomeniți întot-

de Buna în rugăciunile dumneavoastră pe Nicolae, Daria și pe Teodor. Îi voi pomeni și eu la proscomidie.

Vindecarea

Povestesc acum despre o minune care cu adevărat s-a săvârșit prin rugăciunile părintelui Arsenie.

Nepoata Mariei Petrovna, Tania, care avea 25 de ani, s-a îmbolnăvit în regiunea stomacului și a ficatului. Au început durerile. Au dus-o la control, i-au făcut radiografii roentgen, gastroscopie și i-au găsit tumoare. S-au hotărât să-i facă operație pentru a-i scoate o bucată din stomac.

Au dus-o pe Tania în cea mai bună clinică chirurgicală, în care director administrativ era Iulia.

Au tăiat cavitatea abdominală și au găsit o mulțime de tumori la stomac, la pancreas și metastaze la ficat.

Operația nu mai avea rost. I-au cusut la loc cavitatea abdominală și nu i-au spus nimic.

Toate rudele bolnavei erau într-o durere nemărginită, căci rămânea în urma ei o fetiță de trei ani.

Eugen, bărbatul Taniei, era cu opt ani mai mare

decât ea. O iubea până la nebunie, iar acum devenise iresponsabil.

Eu și Marina, cu care eram prietenă încă din anii '20, am plecat la părintele Arsenie. Tania era una din fiicele sale duhovnicești din anul 1959. Tania, ca om, avea un caracter foarte moale, fără să poată să-ți refuze ceva. Ajuta pe toți nevoiașii și întotdeauna dorea să ajute oamenilor, să-i mângâie, să le spună la momente grele un cuvânt de îmbărbătare și să-i susțină cu ce putea. Mie mi se părea întotdeauna că Domnul a pus asupra ei pecetea bunătății Sale desăvârșite.

Am venit și i-am povestit părintelui Arsenie despre toate ce s-au întâmplat. Toți fiii duhovnicești ai părintelui erau pentru el egali, dar evident Taniei îi purta o grijă deosebită.

– Mâine vom pleca la ea. Doamne! Doamne! Ce durere! exclamă părintele.

Plecarea părintelui Arsenie la Moscova aducea întotdeauna alarmă doctorilor noștri, de asemeni și pentru Nadejda Petrovna. Toți se temeau pentru sănătatea părintelui, dar el, hotărât, a spus:

– Plec!

Am venit direct la apartamentul Marinei, bu-nica Taniei. Tania stătea culcată, gemând de durere.

Intrând în cameră, părintele Arsenie i-a citit câteva rugăciuni și a binecuvântat-o pe Tania, apoi a spus în auzul tuturor celor care erau de față:

– Tania! Tania! Atât de tânără și s-a îmbolnăvit

de cancer! Au tăiat-o și au cusut-o... Domnul este milostiv, ne vom ruga milostivirii Lui și ajutorului Maicii Domnului.

A rugat să se aprindă candela din fața icoanelor, a îmbrăcat reverenda și epitrahilul, ne-a rugat să ieșim din cameră, apoi și-a plecat genunchii lângă pat.

Nu a ieșit din cameră timp de 4 ore. A spovedit-o pe Tania, i-a făcut Sfântul Maslu și a împărțit-o.

A petrecut așa trei zile, în fiecare zi rugându-se câteva ore alături de bolnavă, apoi cu toții care eram acolo ne rugam pentru sănătatea Taniei.

În ziua a patra părintele Arsenie a plecat acasă la Rostov.

A trecut o lună și jumătate.

Tania de mult s-a însănătoșit.

Doctorii au cercetat-o în mai multe rânduri. Tumoarea a dispărut. Cusăturile de pe pân-tece au ră-mas doar ca o amintire că odată a avut cancer.

Doctorii care au cercetat-o pe Tania dădeau din mâini cu mirare, căci nu înțelegeau ce s-a întâmplat.

Se întâmplase o minune dumnezeiască datorită rugăciunilor părintelui Arsenie făcute cu nădejde către Dumnezeu și către Maica Domnului. Cu adevărat o mare minune.

Astfel de vindecări au fost încă multe, vă voi aduce încă două exemple.

Bărbatul Alevtinei, Chiril Petrovici, și-a petrecut viața ca înverșunat fumător. În controlul obligatorie la radiografie, în cadrul întreprinderii, i-au găsit o tumoare canceroasă la plămânu stâng.

S-a pus problema rapidă a operației. Situația însă s-a îngreuiat, căci Chiril Petrovici avea 55 de ani, făcuse un preinfarct puternic, inima lucra greu, aritmic și cu dureri ischemice.

Doctorii au hotărât să nu i se facă operație, căci moartea pe masa de operație ar fi fost sigură.

Chiril Petrovici a înțeles totul, dar s-a purtat foarte calm în fața situației.

Văzând că însănătoșirea e cu neputință, a plecat la părintele Arsenie la mărturisire.

Părintele, văzându-l pe Chiril Petrovici, i-a spus: – Dumnezeu e milostiv. Totul va trece. Veți sta la noi două zile și vom ruga pe Domnul și pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu să vă miluiască și să vă vindece.

Două zile noi toți ne-am strâns și ne-am rugat aproape fără întrerupere. Părintele Arsenie și Chiril se rugau chiar și noaptea. Părintele l-a mărturisit și i-a făcut Sfântul Maslu.

Prezentându-se iarăși la control cu plămâni, Chiril i-a uimit pe doctori, căci tumoarea dispăruse. Ei nu au putut să lămurească vindecarea.

Aceasta a fost o minune ce s-a înfăptuit pentru rugăciunile părintelui și înțeleasă numai de oamenii credincioși.

A treia vindecare s-a făcut cu fiica Mariei Feodorovnei, Evghenia.

Evghenia era în jurul vârstei de 30 de ani. Brusc i s-a agravat diabetul zaharat. Nu i-au ajutat nici cele mai noi preparate farmaceutice. Insulina nu scădea zahărul din sânge.

Evgheniei a început să-i slăbească vederea și să nu mai aibă putere fizică. Doctorii i-au prezis moarte grabnică.

Îmi amintesc că ne-am strâns în cameră la părintele Arsenie și el ne-a rugat pe toți să ne rugăm pentru Evghenia.

Singur sculându-se părintele Arsenie și punându-se în genunchi, se ruga cu lacrimi în ochi, neridicându-se timp de trei ore.

Părintele Arsenie plângea foarte rar, dar acum rostind rugăciunea cuvânt cu cuvânt, s-a umplut de lacrimi, iar în unele momente nu mai putea pronunța cuvintele.

În ziua aceea a venit și părintele Andrei. A stat și el în genunchi și s-a rugat la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu s-o vindece pe roaba lui Dumnezeu Evghenia.

Au trecut două luni. Evghenia vede bine, zahărul din sânge este în limitele normale. Evghenia, pe deplin sănătoasă, va naște peste doi ani un băiețel pe deplin sănătos.

Domnul a dăruit părintelui Arsenie această putere de vindecare pentru îndelungatele lui suferințe și pentru marea lui iubire către oameni.

Despre rugăciune

De multe ori am avut ocazia să iau parte la convorbirile părintelui Arsenie cu oamenii veniți la el. Câteodată tema convorbirii se repeta, dacă cei noi veniți nu auziseră ceva din ce s-a mai vorbit. Iată două convorbiri ale părintelui Arsenie despre rugăciune:

„Toate cuvintele Sfintei Scripturi sunt pătrunzătoare în suflet, dar cu deosebită simțire eu înțeleg cuvintele spuse de Mântuitorul: «Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor» (Matei 18, 20).

Există o frumoasă rugăciune, o rugăciune adânc pătrunzătoare, apărută după cât se pare în secolul XVI, dar care nu este introdusă în nici un Ceaslov. În popor se mai numește Rugăciune de învoire sau Rugăciune de înțelegere.

Există mai multe predanii despre alcătuirea acestei rugăciuni, dar eu cred că această rugăciune se află în sufletele multor dreptcredincioși creștini.

Cuvintele esențiale sunt luate din Sfânta Evanghelie.

De regulă, la vreme de necazuri, mai mulți dreptcredincioși se înțeleg să citească în același timp această rugăciune către Domnul pentru vindecarea unui bolnav, ca să Se milostivească de cel căzut în păcat, pentru scăparea ostașilor care luptă sau pentru slobozirea celor întemnițați.

Cei care s-au învoit să se roage astfel se pot afla în diferite orașe sau case, dar rugăciunea o citesc toți în același timp, dimineața, ziua sau seara.

Mulți știu această rugăciune, dar eu o voi citi: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, Tu ai spus cu preacinstitele Tale buze: *Dacă doi dintre voi se vor învoi pe pământ în privința unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu, Care este în ceruri. Că unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor.* Ne schimbate sunt cuvintele Tale, Doamne, fără de margini ești în iubirea Ta față de oameni, iar milostivirea Ta nu are sfârșit.

Noi, robii Tăi (*numele celor care se roagă*), conform înțelegerii ne rugăm pentru robii Tăi (*numele celor din suferință, sau pentru înlăturarea unei nenorociri*) pe care ajută-i, Doamne».

Toți credincioșii sunt mădulare ale Bisericii lui Hristos, și fără Biserică, omului de rând și singur, îi este greu să găsească drumul drept către mântuire, adică să aibă comportări drepte în viața pământească.

În afara Bisericii omul decade ușor, se dă pradă ispitelor, îndoielilor și tulburărilor în suflet. Biserica hrănește duhovnicește pe fiecare din cei veniți la ea.

Noi trăim înconjurați de feluriți oameni: răi, buni, credincioși și necredincioși. Ne întâlnim cu următori ai învățăturilor lumești și neștiind aceasta, noi încercăm să le transmitem dintre ale noastre, dar de cele mai multe ori primim noi de la ei pagube, științe nefolositoare și informații vătămătoare. Astfel, credința noastră în Dumnezeu se înlocuiește cu gânduri străine și socotindu-ne pe noi creștini ortodocși, cu adevărat devenim slabi luminători ai creștinismului.

Legătura permanentă cu Biserica ne ajută să ne luptăm cu răul înconjurător și reface în om duhul lui Hristos, duhul credinței.

Dacă omul se roagă de unul singur și nu trăiește după viața Bisericii, el se rătăcește și grijile multe ale veacului acesta îl vor duce tot mai departe și mai departe de la drumul credinței. Este un lucru vital de a fi permanent în Biserică, să ne rugăm cu toții care sunt în Biserică¹, căci «unde sunt doi sau trei adunați întru numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor». Să vă mărturișiți și să vă împărtășiți cu Sfintele Taine.

¹ În tot acest paragraf Cuviosul Arsenie se referă la Biserică ca trup al lui Hristos, la Biserica Ortodoxă a cărui cap este Hristos, Biserică în care creștinul ortodox primește ca hrană pentru suflet duhul lui Hristos prin cele 7 Sfinte Taine ale Bisericii.

În mod figurat, rugăciunea făcută de unul singur se poate asemăna cu o lumânare aprinsă, dar rugându-se în Biserică sute de oameni rugători, luminile lumânărilor lor se unesc la un loc și atunci se aprinde un mare stâlp de lumină luminând pe toți care sunt în Biserică, iar rugăciunile noastre unite într-un mănunchi se înalță în Casa Domnului – în Biserică – către Făcătorul. Și El ne aude și ne răspunde nouă.

Venind în Biserică, rugați-vă pentru prietenii dumneavoastră ca Domnul să le ajute să trăiască, să păzească și să înmulțească credința. Rugați-vă pentru vrăjmași și pentru cei ce vă necăjesc ca să vă împăcați cu ei. Niciodată să nu uitați să vă rugați pentru cei adormiți, rugăciunea voastră ajută sufletele plecate din viață. Luați aminte că întotdeauna trebuie să ajutăm oamenilor.

Pe mormântul milostivului doctor Gaaza sunt sculptate următoarele cuvinte: «Grăbiți-vă să faceți bine».

Da, da, grăbiți-vă! Acesta este adevărul Evangheliei. Facerea de bine și rugăciunea, acestea ne învață pe noi Iisus Hristos”.

Convorbirea aceasta a fost, după câte îmi amintesc, în anul 1969. Au participat la ea 8 oameni.

A doua convorbire despre rugăciune am scris-o în ziua de 30 martie a anului 1973, de ziua Sfântului Alexie. Au fost prezenți 9 sau 10 oameni. Convorbiri-

rea a fost lungă. Au fost discuții despre însemnătatea rugăciunii, despre influența rugăciunii asupra sufletului omenesc, despre însemnătatea rugăciunii de acasă și a rugăciunii de la biserică.

La discuție au vorbit numai patru oameni, părintele Arsenie era printre cei ce numai ascultau.

Când toți au tăcut, părintele Arsenie a spus: „Eu sunt ieromonah și cu binecuvântarea Stareților mei am obligația să ajut oamenilor, să le aduc liniștea sufletească, dragostea, să-i învăț să se roage, să iubească pe Domnul din toată inima, din toată înțelepciunea lor și să iubească pe aproapele lor.

Cred în Unul Dumnezeu Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Treimea nedespărțită.

Credința mea este corespunzătoare marilor cuvinte din Simbolul de Credință afirmat de Sinoadele Ecumenice. Am primit poruncă ca niciodată să nu intru în discuții teologice, și eu de asemeni le socotesc nefolositoare. Mă tem să nu greșesc. După câte știu eu, aproape fiecare apologet și teolog, scriind multe cărți bune, întotdeauna a lăsat una sau două neclarități pentru care a fost supus unei critici crunte și judecăților din partea adversarilor lor.

Totuși, pentru faptele lor mari și astfel de teologi au fost canonizați.

Eu am primit ascultarea să slujesc oamenilor, iar ceea ce voi vorbi despre rugăciune este numai din canoanele Bisericii și din experiența mea de preot adunată în ani de zile din relațiile cu fiii duhovnicești

și cu oamenii care veneau la mine.

Cu mare interes am ascultat discuția dumneavoastră despre rugăciune. Fiecare din voi aveți dreptate. Rugăciunea este de mai multe feluri, și la fiecare om rugăciunea iese din suflet după felul său, în funcție de așezarea lăuntrică și de experiența duhovnicească. Aproape tot ce voi vorbi este cunoscut deja, dar pentru cei adunați care nu cunosc, voi repeta.

Toți părinții Bisericii au scris despre importanța rugăciunii pentru credincioși. În secolul al XIX-lea au scris despre rugăciune Mitropolitul Moscovei Filaret (Droznov), Episcopul Teofan Zăvorâtul, Episcopul Ignatie Briancianinov, Stareții de la Optina (scrisorile lor către fiii duhovnicești) și alți scriitori duhovnicești în timpuri mai noi. Chiar s-a alcătuit și o clasificare a rugăciunii.

Mie mi se pare că cel mai important pentru săvârșirea rugăciunii este concentrarea duhovnicească, sinceritatea sufletească, lepădarea de deșertăciunea lumească și de ispitele care te apasă în timpul rugăciunii. Doar atunci poate sufletul, în timpul rugăciunii, să se îndrepte în grabă către Dumnezeu. Nu la tot omul acest lucru e accesibil în măsuri egale.

Rugăciunea către Domnul Dumnezeu se poate împărți, condiționat de starea sufletească a celui ce se roagă, în trei forme:

1. Rugăciunea de cerere, când persoana care se roagă cere ajutorul lui Dumnezeu să-l izbăvească de nenorociri, pentru ajutorul aproapelui, pentru vinde-

care de boli, pentru liniștire în scârbe, pentru pâinea cea de toate zilele, pentru iertarea de păcate sau pentru adormiți.

Rugăciunea de cerere pentru majoritatea credincioșilor se arată a fi cea mai principală. Chiar omul care nu l-a cunoscut pe Dumnezeu în deplinătate, se poate ruga într-un moment dificil Atotțitorului cu rugămintea de scăpare.

Venind în biserică și rugându-ne, întotdeauna cerem ceva de la Dumnezeu.

2. Rugăciunea de mulțumire este rugăciunea înălțată cu mulțumire pentru sprijinul dat omului în lucrările sale, pentru împlinirea dorințelor mai înainte cerute în rugăciune.

Cu părere de rău, nu toți credincioșii se adresează lui Dumnezeu cu mulțumire; adică Dumnezeu mi-a dat, dar eu, la timpul potrivit, l-am mulțumit?

Datoria preotului, duhovnicului, este de a lămurii oamenilor care vin la el că este necesar să mulțumim Domnului Dumnezeu, Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și Sfinților pentru ajutorul acordat.

3. Rugăciunea de preaslăvire a lui Dumnezeu este cea mai înaltă rugăciune către Dumnezeu, Creatorul cerului și al pământului. Este o preaslăvire adusă lui Dumnezeu pentru tot și pentru toate: pentru mâhnire, durere, nenorociri, pentru scăpare și izbăvire, pentru că trăim, pentru bucurie și scârbe și, încă o

dată repet, pentru tot și pentru toate.

Dumnezeu este Creatorul nostru, toate izvorăsc de la El, El ne-a creat pe noi și cu a Lui mare milos-tivire ne-a dat posibilitatea să ne mântuim sufletele noastre prin viața noastră cuvioasă, ca astfel să pu-tem intra în Împărăția Sa.

Rugăciunea de preaslăvire a lui Dumnezeu se aude în biserică întotdeauna, mai ales în timpul cel mai important din slujba bisericească: Sfânta Litur-ghie.

Vă voi spune câteva cuvinte despre cum trebuie să ne rugăm. Mai întâi trebuie să ne lepădăm de toată lumea care ne înconjoară și să intrăm în cuvintele și duhul rugăciunii. Fără îndelungată experiență de ru-găciune multora le este greu acest lucru. Tu te rogi, străduindu-te să intri înlăuntrul rugăciunii, dar rugă-ciunea merge împrăștiată. Alături de rugăciune tot timpul se nasc gânduri paralele despre ceva pămân-tesc, despre ceva din viața aceasta, iar tu nu te poți izbăvi și să fugi de aceste gânduri.

Pentru a învinge această stare este necesar să ne rugăm cât mai des și cât mai mult. La început trebuie să ne rugăm cu voce tare, dacă este posibil. Părinții Bisericii spun și chiar scriu că rugăciunea împrăștiată este o rugăciune slabă înaintea lui Dumnezeu, și chiar este păcătoasă, pentru că cel care se roagă nu își des-chide sufletul în deplinătate înaintea lui Dumnezeu și prin aceasta face păcat.

Firește, astfel de rugăciune este incompletă. Cel ce se roagă astfel a încercat să-și taie voile sale și să-și îndrepte în grabă sufletul în rugăciune, dar din nepu-tința sa nu a reușit, totuși s-a străduit să facă aceasta. Numai Unul Dumnezeu poate cunoaște sinceritatea și prețul duhovnicesc al unei astfel de rugăciuni. Socotesc totuși că dacă rugăciunea aceasta a fost rostită și omul a încercat să se îndrepte către Dumnezeu, cu toate că din pricini necunoscute el nu a putut să înfăptuiască o rugăciune fierbinte și sinceră, el totuși s-a rugat.

Nu ai uitat să citești la timp pravila. Aceasta este deja o jertfă, o muncă adusă Domnului, și El pri-mește rugăciunea cântărind osârdia lăuntrică și sinceritatea celui ce se roagă.

Mulți nu sunt de acord cu mine din acest punct de vedere, chiar și unii preoți, dar eu așa gândesc, și chiar am găsit în mod indirect expusă confirmarea cuvintelor mele în literatura duhovnicească și în pa-tericele mai vechi.

În toate treptele rugăciunilor făcute, omul e obligat a înălța mulțumire sau laudă, rugându-se din tot sufletul, străduindu-se a se lepăda de toate deșer-tăciunile pământului.

Dacă cel ce se roagă nicicum nu reușește să dobândească calea rugăciunii adevărate, atunci el tre-buie să se sfătuiască cu duhovnicul său.

Adeseori eu mă rog mult cu cei care vin, pro-nunțând orice frază cu voce tare și cu claritate, stră-

duindu-mă să-mi pun tot sufletul în fiecare cuvânt. Apoi lămuresc sensul și importanța rugăciunii.

Cele mai sincere și cu năzuință rugăciuni către Dumnezeu sunt rugăciunile de cerere. Aici orice om care se roagă, chiar dacă nu a ajuns la desăvârșirea duhovnicească, în rugăciunile de cerere el este întotdeauna sincer. El cere vindecare de boală, să i se dăruiască milă, ajutor pentru aproapele, viață pașnică, scăpare din primejdii de moarte”.

Convorbirile despre rugăciune le-am scris din amintire. Cu fiecare om nou venit la el și devenindu-i fiu duhovnicesc, părintele Arsenie întotdeauna purta o convorbire personală despre rugăciune către Dumnezeu și despre relația reciprocă cu oamenii. Socotea de cuviință să ceară neapărat de la om împlinirea obligatorie a pravilei zilnice de rugăciuni. Mai întâi de toate îl întreba pe noul fiu duhovnicesc ce fel de pravilă zilnică împlinește. Ascultându-l, îi dădea următoarele sfaturi, ce fel de rugăciuni să includă în pravilă și pe care să le excludă, în funcție de starea duhovnicească a celui venit.

Recomanda cu insistență ca fiecare să-și cerceteze cugetul cum și-a petrecut ziua care a trecut, ce fapte rele a făcut, ce a vorbit, ce a gândit și, înălțând rugăciuni către Dumnezeu, să ceară de la El iertare pentru păcate și să se păzească să nu mai repete acele rele în zilele următoare.

Părintele Arsenie nu dădea pravilă de rugăciuni

îndelungate. Spunea că cel care se roagă cu pravilă prea multă, la sfârșitul rugăciunii sale mintea îi obosește și rugăciunile le rostește mecanic, fără evlavie.

Totuși, pe unii fiii duhovnicești îi binecuvânta să se roage câte o oră sau mai mult.

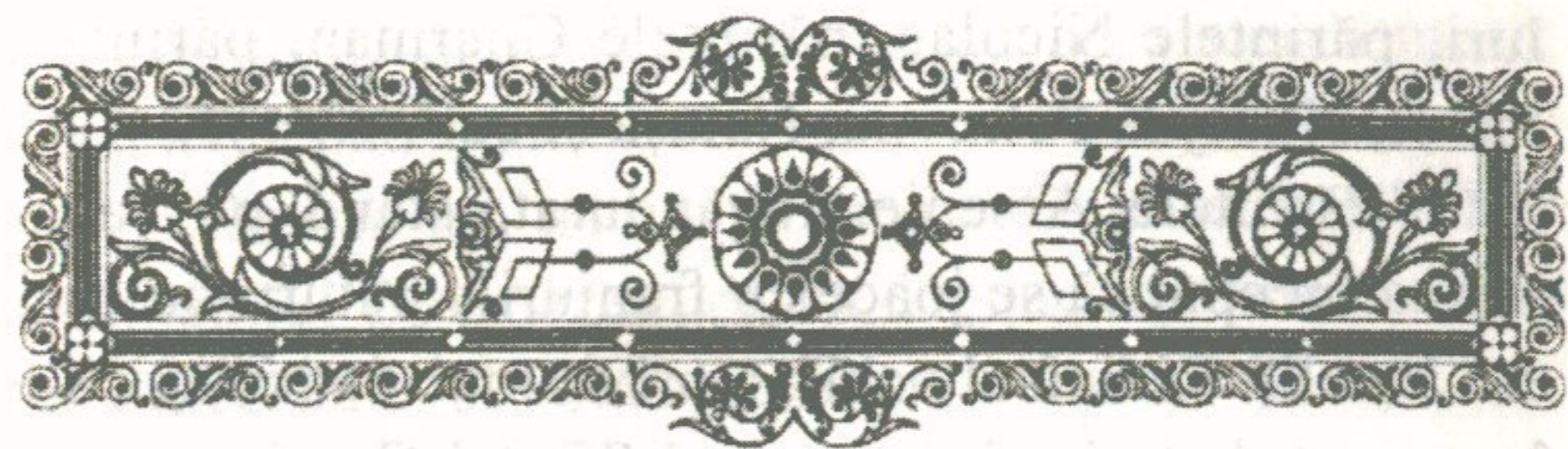
Sfătuia ca fiecare să se roage dimineața și seara la ora fixată odată pentru totdeauna.

Recomanda părinților care aveau copii să se roage cu toată familia în așa fel încât copilul să nu se obosească de la început. Sfătuia ca aceștia să se roage mai pe scurt împreună cu copiii, iar pe urmă, cei mai mari să continue să se roage îndeplinind pravila fixată pentru ei.

Iarăși îi sfătuia ca ducându-se sau întorcându-se de la lucru să repete rugăciuni din pravilă, căci astfel de rugăciuni izbăvesc pe om de gânduri deșarte și păgubitoare.

Totdeauna părintele Arsenie amintea: „Rugați-vă lui Dumnezeu, dar nu uitați să vă rugați și pentru oameni, căci numai așa puteți face un bine. Rugăciunea către Dumnezeu și dragostea către oameni trebuie să fie unite. Una fără alta nu se poate”.

Amintirile părintelui Arsenie

(9-10 ianuarie 1975)

În preajma sărbătorilor Nașterii Domnului, eu și Evri am mers pentru zece zile la părintele Arsenie. Ne-am oprit la familia Platonov, unde în fiecare an, vara, avea o cameră de închiriat. Era ziua a treia a Nașterii Domnului, 1975. Sănătatea părintelui Arsenie s-a agravat brusc. Două fiice duhovnicești, medici, Irina și Liuda, erau deja de câteva zile la Nadejda Petrovna, urmărind starea sănătății părintelui Arsenie.

În ziua aceasta au slujit Sfânta Liturghie părintele Nicolae, părintele Gherman și părintele Pavel.

Părintele Arsenie stătea culcat pe canapea. Avea stare de slăbiciune permanentă, aritmie respiratorie și astmă. Nu putea nici să se ridice, nici să stea în șezut.

După terminarea Sfintei Liturghii și a micului dejun, părintele Arsenie ne-a rugat să venim alături de el toți care eram în ziua aceea acolo: Liuda, Irina,

Iuri, părintele Nicolae, părintele Gherman, părintele Pavel, Nadejda Petrovna, Natașa și eu.

Părintele Arsenie, îngândurat, stând pe canapea, a început să se joace cu franjurile păturii cu care era învelit. Ridicând ochii, a privit mult la icoane, s-a însemnat de trei ori cu semnul Sfintei Cruci, apoi cu voce liniștită a început a zice:

„Dragii și scumpii mei prieteni și fii duhovnicești, viața, încetul cu încetul și fără îndurare părăsește trupul meu trecător. Aceasta este voia Domnului.

Vreau acum să vă povestesc câteva fragmente din viața mea, care au fost pricina formării concepțiilor mele duhovnicești, care au determinat calea mea de mai departe spre cunoașterea lui Dumnezeu și spre ocârmuirea turmei încredințată mie de Dumnezeu.

Am trăit o viață lungă, din care mai mult de jumătate din ea am fost înconjurat de oameni purtători de lumină și bucurie duhovnicească.

Prima a fost mama mea, Maria Alexandrovna, om înzestrat, inteligent, pătruns de o adâncă credință în Dumnezeu. Conștientă că sunt trup și suflet ea s-a purtat față de mine în două feluri: ca și către un fiu adevărat și ca și către o creatură cuvântătoare a lui Dumnezeu, obligată să mă educe în adâncă credință a Creatorului.

Ea se socotea pe sine cu totul responsabilă în fața lui Dumnezeu, căci El i-a încredințat un suflet omenesc.

Eu am fost al treilea copil în familie. Fratele

meu a murit când avea doi ani, iar sora mea a murit când avea patru ani.

Când m-am născut, mama a făcut o făgăduință înaintea lui Dumnezeu, că va depune în mine credință, sinceritate și dragoste către oameni. Și așa, cu adevărat, m-a educat mama.

La vârsta de 16 ani, fiind pasionat de arta veche rusă, deja năzuiam spre monahism.

A urmat pentru mine apoi pustia Optinei. Era greu să ajungi sub conducerea Stareților de acolo, dar din mila lui Dumnezeu am fost primit. Doi ani am trăit în Mănăstirea Pustiul Optinei sub povățuirea Stareților Nectarie și Anatolie. De ce doi Stareți? Pe mulți acest lucru îi nedumerea. Probabil după înțelepciunea Stareților mei asta intra în sistemul meu de formare duhovnicească.

Se întâmpla că veneam la părintele Nectarie, dar la el întotdeauna trebuia să aștept mult. Îl întrebam când ajungeam, dar el îmi răspundea: «Du-te la părintele Anatolie, el îți va răspunde». Mă duceam la părintele Anatolie și el îmi spunea: «Du-te și întreabă pe părintele Nectarie». La început mă pierdeam cu firea, mă supăram și ajungeam chiar până la lacrimi, dar pe urmă am priceput: «Înseamnă că așa trebuie».

Această formare duhovnicească primită de la sfinții mei Stareți a fost tocmai pregătirea mea pentru viitorul trasat de Dumnezeu, căci cu binecuvântarea părintelui Nectarie și a părintelui Anatolie am fost

trimis să slujesc ca ieromonah «în lume», la o biserică de enorie.

În mănăstire, aflându-te sub ascultare la un Stareț, nu trebuie să ai voie personală, ci trebuie să faci cum îți spune starețul, neluând în cercetare rațională ceea ce îți spune să faci, dacă îți place sau nu îți place. Primind fără rezerve voia starețului, ascultătorul se desăvârșește, se izbăvește de gânduri și de păcate.

Astfel de ascultător trăiește direct după voia lui Dumnezeu. Starețul având harul lui Dumnezeu, știe sufletul ucenicului și ce anume îi este necesar pentru a ajunge la desăvârșire.

Cercul de relații în mănăstire este mic. Tot timpul unii și aceiași oameni și călugări, pe care în fiecare zi îi vezi, aceleași lucrări mănăstirești, rugăciunea neîncetată în biserică și la lucru, minimum de conversații și îndrumările bătrânilor (stareților).

În relațiile reciproce cu cei ce ne înconjoară în mănăstire, ascultători și călugări, supunerea și smerenia nu erau întotdeauna senine. Câteodată erau atât de grele încât îți se strângea sufletul de durere. Acestea erau ispите îngăduite de Dumnezeu.

Venind la Stareț, zdrobit și asuprit, doream să-i povestesc totul, dar el știa deja. Da, știa totul. După caracterul atitudinii tale, față de ceea ce s-a petrecut, determina nivelul tău de cădere sau de desăvârșire duhovnicească. Te învăța apoi a primi întâmplarea cu rugăciune, ca pe voia lui Dumnezeu.

Comentariile tale, necinstirile primite, supărările

tale, nu se iau în considerare. Se iau în considerare în fața lui Dumnezeu doar smerenia și înțelepciunea duhovnicească. Celui neînțelept și nedesăvârșit duhovnicește, cele întâmplare cu el, ca urmare a păcătoșeniei sale, le vede ca nedreptate.

În mănăstire Starețul este părintele tău învățător, îndrumător întru toate. Voie personală pentru tine nu este, ai doar deplina lepădare de deșertăciunile tale.

Când am primit de la părintele Nectarie și de la părintele Anatolie binecuvântarea de a pleca să slujesc în lume în biserică de enorie (aceasta era ceva cu totul neobișnuit în acele timpuri), eu am rămas profund uimit și dezorientat.

Nu știu ce i-au vorbit stareții mei despre mine Prea Fericitului Patriarh Tihon, dar am fost invitat la el.

Primindu-mă Sfinția Sa, mi-a dat voie să slujesc ca al treilea preot într-o biserică de enorie unde protoiereu era părintele Pavel, om duhovnicesc.

Cam zece minute a vorbit cu mine Patriarhul Tihon. M-a binecuvântat și cu cuvinte proorocești mi-a spus despre soarta mea de păstor, adică despre ceea ce avea să se întâmple cu mine în viitor. Să vă spun acele cuvinte, nu pot. Pentru mine ele sunt foarte prețioase. Vă spun doar că aflându-mă în exiluri, prin mai multe lagăre, scos pentru a fi împușcat, bătut în timpul anchetelor și aproape mort în marșurile făcute pe timpuri geroase, în toate aceste împrejurări

eu credeam în cuvintele marelui Preasfințit al pământului rusesc, Patriarhul Tihon, că se vor împlini, adică voi veni din nou la fiii mei duhovnicești. Credeam cu îndrăzneală, deoarece acestea erau cuvintele Patriarhului.

Eu, ieromonahul Arsenie, cu puțină experiență, am venit la protoiereul bisericii, la părintele Pavel. Acesta era un om de statură înaltă, prezentabil, puțin corpulent, cu o bunătate și cu o față binevoitoare. A privit sceptic la mine și m-a rugat să vorbesc despre mine. I-am povestit mult și amănunțit despre viața mea până a veni în mănăstire, despre copilărie, despre studiile pe care le făcusem, despre înflăcărea cu care mă ocupam de arta și arhitectura veche rusă, despre viața din pustia Optina.

Părintele Pavel nu a pus nici o întrebare cât timp am vorbit, dar la sfârșit mi-a spus: «Sfinția ta ești dintre intelectuali, iar eu am astfel de enoriași. Toți aceștia suferă de ceva, parcă caută și tot caută, dar ei în credință nu se pot regăsi. Te vei descurca sfinția ta cu ei. Eu nu-i înțeleg pe ei.

În pustia Optina nu am fost, dar despre Stareții Anatolie, Nikon și Varsanufie am auzit multe. Se vorbește că ei sunt Stareți mari, dar Moscova nu-i Optina, e oraș zgomotos și plin de păcate.

Din vremuri străvechi, străbunicii mei, bunicii mei, au fost preoți, și au fost preoți buni. Eu toată viața am năzuit să devin preot bun. Am terminat Seminarul, pe urmă Academia. Sunt unii preoți în

Moscova care au făcut comunități religioase, vrând în lume, adică fiind în mijlocul lumii, să meargă după învățătura din Optina. Dumnezeu să le fie în ajutor.

Știți părințele (părintele Pavel avea o exprimare iubită lui, să zică «părințele»), e greu să fii preot în lume, mai ales în Moscova. Nici nu poți să-ți închipui. Asta nu-i mănăstire, unde tot timpul este program. Eu cu mare bucurie aș pleca în mănăstire, dar nu pot să las enoriașii. Sunt căsătorit, am copii. Adevărat, sunt mari, dar sunt copii».

A cunoscut oare părintele Pavel bunăvoința lui Dumnezeu? El a fost arestat și exilat în regiunea Arhanghelsk, unde a și murit de foame, după șase ani de la convorbirea noastră.

Părintele Pavel a continuat:

«Conducerea strică bisericile, pe preoți îi trimite în legături. Cui voi lăsa biserica? (întrebarea a fost pusă de părintele Pavel arătând către părintele Mihail). Este om bun, dar iubește păhărelul. Știi, părinte Arsenie? Pe seama ta o voi lăsa (și m-a binecuvântat). Uite ce, părințele, tot ce ai avut în mănăstire, să-ți rămână (adică se referea la rânduiala personală), dar te voi învăța din nou cum se fac slujbele pentru oraș. Nu te supăra, tu ești puternic în învățatură, dar eu ca preot de 35 de ani, tot ceea ce știu, ție îți voi da».

Știți, acest protoiereu puțin corpulent, prezentabil, vesel, zâmbăreț, iubitor de ceai tare cu zahăr pe care îl servea cu pâine neagră, acest protoiereu era

înzestrat cu o mare desăvârșire duhovnicească. Eu mă purtam cu respect față de el. Viața lui lăuntrică nu era mai prejos decât a Stareților de la Optina, numai că era puțin altfel, orășenească.

Și iată eu, ieromonahul Arsenie, am simțit cu duhul și am văzut două căi diferite, dar care duc la aceeași țintă. Am căzut pe gânduri și am cerut de la Domnul să mă călăuzească pe care cale duhovnicească să merg, pe care trebuie să o aleg.

Am stat mult pe gânduri, rugându-mă stăruitor ca Domnul să mă ajute să iau o alegere dreaptă. Am plecat la Optina ca să iau un sfat de la stareț.

Am stat trei zile acolo. Părintele Anatolie m-a ascultat și mi-a zis: «Te binecuvintez! Mila Domnului să fie cu tine. Îndrăznește!».

Părintele Nectarie m-a primit în a treia zi înainte de a pleca. Ascultându-mă, a tăcut apoi îndelung. Se pare că se ruga. Mi-a spus: «În Moscova sunt preoți care îi călăuzesc pe enoriașii lor după pravila de la Optina. Iată de la cine trebuie să luăm exemplu. Mergi pe la biserici, vezi, cercetează, sfătuiește-te. Domnul să te povățuiască. Mergi, îți vei găsi calea ta».

Întorcându-mă la Moscova, am trecut pe la mulți preoți care conduceau comunități religioase. Fiecare avea părerea sa. Sfaturile pe care le primeam erau diferite, se deosebeau unul de altul, dar binecuvântarea părintelui Anatolie era pentru mine ca o stea călăuzitoare. Am văzut, Guvernul făcea tot po-

sibilul pentru distrugerea Bisericii, și am înțeles că pe viitor va fi și mai rău. Clerul bisericesc era supus presiunilor, unele biserici le închideau, pe altele le dărâmau. Mentea mea era mereu frământată de aceasta: cum să-i învăț pe oameni să creadă în Dumnezeu până la infinit și să-l iubească pe aproapele lor?

Socoteam și iarăși socoteam că credința creștină se bazează pe două porunci: a iubi pe Dumnezeu și a iubi pe aproapele. Cuvintele acestea de multe ori vi le-am spus vouă.

Domnul a fost milostiv cu mine, mi-a arătat o mare minune mie, nevrednicului. Fiind ceasul în jurul orei două, după terminarea Sfintei Liturghii, într-o adâncă îngândurare², am plecat pe străzile orașului. Gândindu-mă la slujirea mea preoțească, pe neașteptate am văzut că mă aflu în ulicioara Goncear. Acum mi se pare că se numește strada Volodarsk, aproape de piața Taganska. Uitându-mă la ceas am văzut că era deja ora cinci. Înseamnă că trei ore am mers îngândurat. Oare ce m-a adus pe mine aici? Amintiri din copilărie sau altceva?

Am văzut că eram aproape de casa prietenului meu, prieten cu care nu mă întâlnisem de câțiva ani. Despre viața lui acum nu mai știu multe. Am vrut să trec mai departe, dar o putere de neînțeles m-a împins să intru. Am sunat la ușă. Ușa mi-a deschis-o chiar Kostea, bucurându-se foarte mult și zicându-mi:

² După părintele Arsenie aceasta înseamnă într-o adâncă rugăciune pentru problema respectivă.

«Petru! Acum la mine este Prea Sfințitul Ilarion, episcopul Vereiei. Voi avea o discuție importantă și îndelungată. Așteaptă în camera vecină».

Eu am simțit că voi încurca discuțiile lor. Spunându-i câteva cuvinte, am început să-mi iau rămas bun. Deja am deschis ușa de la intrare ca să ies, când aud o ușă din casă deschizându-se și o voce porunciitoare zicându-mi: «Ieromonah Arsenie! Eu vă aștept!». Am tresărit. Aceasta era o minune mare. Am intrat în cameră. Prea Sfințitul Ilarion m-a binecuvântat și mi-a propus să iau loc. Cu toate că auzisem multe lucruri despre el, totuși, îl vedeam acum pentru prima oară. Se știa că el era foarte apropiat de Patriarhul Tihon.

Cu episcopii nu prea eram în legătură, și de unde putea să mă știe pe mine, al treilea preot dintr-o biserică nu prea mare din Moscova, aflată departe de șoseaua «Sadovoekolița» în cartierul Kupecesk?

— Spuneți-mi de îndoielile dumneavoastră, zise Prea Sfințitul.

De unde putea să știe Vlădica³ Ilarion de îndoielile și cugetările care mă chinuiau?

Stânjenit, am început să povestesc.

Vlădica, întrerupându-mă, mi-a zis:

— Timp la dispoziție am. Aruncați-vă toată rușinea și vorbiți cuvânt cu cuvânt, așa cum ați fi la mărturisire.

Am luat îndrăzneală și netemându-mă că aş pu-

³ Vlădică = Episcop.

tea spune ceva împotriva pravilei⁴ obișnuite, am început destăinuirea mea încurcată, plină de îndoială, în căutarea căii mele de păstor. I-am vorbit despre dorința mea de a organiza o comunitate și cum aş vrea să-mi desfășor lucrul duhovnicesc și să-i povățuiesc pe enoriași. Am vorbit despre multe.

Vlădica m-a ascultat cu atenție neîntrerupându-mă. Eu am adus evidențiat poruncile Domnului, spunând că vreau să sădesc în sufletele fiilor duhovnicești credința în Dumnezeu și dragostea față de aproapele, pentru ca acestea să-i dea omului posibilitatea și puterea de a merge pe calea credinței și a dragostei, mai ales în timpurile de față când răutatea, fărădelegea și prigoana împotriva Ortodoxiei au început să crească.

Fiind format duhovnicește la Optina, și fiind legat de ea cu tot sufletul, înțelegeam clar măreția Stareților duhovnicești și gândeam că această cale este cea mai bună dintre căile pe care ți le poate oferi Biserica pentru a duce sufletul omenesc spre mântuire. Dar pot eu, oare, un preot de enorie, să conduc zeci sau poate sute de fii duhovnicești de-ai mei pe o așa cale, dându-le sfaturi și conducând fiecare enoriaș? Nu pot. Slujind în Biserică și fiind în legătură cu enoriașii, mărturisindu-i, am întâlnit în mijlocul lor suflete care puteau să primească măreția și adevărata cale a slujirii potrivit Optinei, dar erau și alți

⁴ Împotriva tipicului bisericesc statornicit.

credincioși cu alt caracter, nefiind în stare să pri-mească.

Cum să procedez? Eu trebuie să-i învăț pe toți a crede în Dumnezeu, să-i învăț să iubească pe cei din jurul lor și să pun în inimile lor gând de împotrivire față de răutățile, fărădelegile ateismului, «să forțez» pe oameni cu dragostea și credința mea în Dumnezeu pentru a înlătura tot răul, pentru a se putea orienta în zăpăcelile lumii și ale răului.

Calea pe care mergea superiorul bisericii, protoiereul Pavel, era tradițională pentru preoții de oraș, și după părerea mea astfel de cale nu dădea statornicie în viața duhovnicească launtrică.

Toate cele ce le gândeam și le râvneam, le-am expus pe față Vlădiciei Ilarion.

Ascultându-mă atent, Vlădica Ilarion a început să vorbească cu mine ca și când el ar fi știut toată viața mea.

Mi-a amintit de mama mea, de arta de care în tinerețe eram preocupat, mi-a amintit despre viața în Optina și foarte călduros a vorbit despre părintele Pavel.

Ridicându-se apoi în picioare, cu fața către icoane, a zis pronunțat: «Domnului să ne rugăm». După terminarea rugăciunii, Vlădica s-a așezat, iar eu am rămas în picioare. Atunci mi-a zis:

— Dumneavoastră vreți să uniți două căi într-una: Optina și ceea ce se trăiește în parohiile noastre, la superiorul dumneavoastră, părintele Pavel.

— Da, i-am răspuns eu.

— Dumneavoastră vreți să puneți iubire infinită de Dumnezeu și iubire către aproapele, ca și cum v-ați iubi însuși pe sine, și cu acestea să întemeiați în sufletele oamenilor puterea de rezistență împotriva păcatelor, prigoanelor, tulburărilor, ateismului și căderilor. Întâlnirea noastră s-a petrecut din pronia lui Dumnezeu, fiind necesară pentru noi amândoi. Eu, Episcopul Ilarion, vă binecuvintez pe sfinția voastră să mergeți pe drumul care l-ați ales, unind două căi într-una. Despre convorbirea noastră îl voi anunța și pe Prea Fericitul Patriarh. Vă binecuvintez să mergeți pe calea aleasă. Dumnezeu să vă păzească în toate nenorocirile și năpastele.

Atunci am căzut în genunchi. Vlădica a pus mâna pe capul meu și m-a binecuvântat încă o dată.

În tot timpul discuției noastre el era concentrat cu privirea într-un punct și era foarte serios. Abia când am primit ultima binecuvântare s-a văzut pe fața lui un ușor zâmbet.

Acum nu-mi mai aduc bine aminte, dar mi se pare că el era secretarul Prea Fericitului Patriarh Tihon.

Din momentul acela eu am început să merg pe calea binecuvântată de renumitul arhipăstor Ilarion, apărător al Ortodoxiei, care și-a sfârșit viața în spitalul închisorii Krestî din Leningrad (Sankt Petersburg).

Întâlnirea cu Arhiepiscopul Ilarion a fost un caz

neobișnuit, o apariție miraculoasă a milostivirii lui Dumnezeu către mine, un preot nebăgat în seamă, începător al slujirii preotești într-o biserică nu prea mare din Moscova.

În viața omului o minune nu poate să fie la voia întâmplării. Pe măsura lui duhovnicească, aceasta are influență asupra păcii interioare. O astfel de minune mi-a dat Domnul prin Vlădica Ilarion, iar eu am pornit pe calea aceasta, permanent aducându-mi aminte de binecuvântarea primită.

Întorcându-mă la biserică unde slujeam, am oficiat un tedeum de mulțumire și am povestit totul părintelui Pavel. La sfârșit mi-a zis:

«Dacă Vlădica Ilarion te-a binecuvântat astfel, mergi pe calea aceasta. Vlădica este cu viață și trăire duhovnicească adâncă. Mie, bătrânului, a învăța din nou, îmi este cam nepotrivit, dar îți voi ajuta».

Din ziua aceea am început să slujesc în biserică acționând conform hotărârii luate. În fiecare zi slujeam Liturghia de dimineață⁵, străduindu-mă să fac totul clar, pe înțelesul credincioșilor, ca să participe și ei duhovnicește la Liturghie. Cu părintele diacon

⁵ În mănăstirile și parohiile din Rusia, unde vin la slujbe mulți creștini, se pot face două Sfinte Liturghii în aceeași biserică, dar pe Sfinte Mese diferite. Biserica și Sfântul Altar sunt mult mai late, cu trei rânduri de Sfinte Uși Împărătești, respectiv cu trei Sfinte Mese în Sfântul Altar. La Mănăstiri, de exemplu, se slujește Sfânta Liturghie de dimineață la ora 6, pentru monahi, iar a doua Sfântă Liturghie o slujește alt preot la ora 9 dimineața, pentru creștinii mireni.

Lev m-am înțeles ca fiecare cuvânt al ecteniei să fie pronunțat cu voce tare și clar. Același lucru l-am discutat cu cântăreții din corul bisericesc, care erau trei femei. La Liturghia de dimineață veneau 8-10 oameni, care trăiau în apropierea bisericii. La mărturisire, către mine nu venea nimeni. La Liturghia a doua era mulțime de oameni. Slujea Părintele Pavel. Eu eram doar preot ajutător.

La părintele Pavel la mărturisire era întotdeauna rând. Eu stăteam cu crucea în mână și cu Sfânta Evanghelie pe analog, dar enoriașii nu veneau la mine.

Apoi, părintele Pavel a început să trimită și la mine dintre enoriașii care veneau la spovedit. Se apropiau fără tragere de inimă, iar când se spovedeau îi țineam mult, vorbindu-le despre importanța spovedaniei și despre necesitatea de a ne ruga în toată clipa și de a citi zilnic câte un capitol din Sfânta Evanghelie.

Ascultau cu răceală, câteodată intrau chiar în contrazicere, dar treptat, puțin câte puțin, 10-15 persoane au început să vină regulat la mine.

Părintele Pavel se bucura pentru mine, și pe mulți dintre cei care veneau la el la mărturisire îi îndruma la mine. Părintele Mihail, care era al doilea preot, nu știu din care pricină era cuprins de ură asupra mea, numindu-mă sectant și eretic.

În curând părintele Mihail a început a bea grozav și a plecat la altă parohie. Comunitatea se desăvârșea și creștea.

Pe diaconul Lev l-au hirotonit preot. Voi ați devenit ajutorii mei.

De o mare importanță pentru mine au fost binecuvântarea și îndrumarea Episcopului Ilarion, cunoștințele căpătate în Optina, sfaturile și îndrumările Sta-reților Nectarie și Anatolie și marea milă a Domnului că Prea Fericitul Patriarh Tihon m-a trimis la biserica unde superior era protoiereul Pavel.

Vă amintiți de referatele comune din timpul convorbirilor ce le aveam atunci? Cât de mult folos au adus tuturor! Cu părere de rău, acum mulți nu mai sunt între noi.

Creștea comunitatea. Creșteți și voi, eu vă învățam pe voi, și eu singur mă învățam de la voi!”

Vedeam că părintele Arsenie a obosit. Doctorii Irina și Iulia s-au sculat amândouă odată și au zis:

„Părinte Arsenie! Noi vă interzicem să continuați povestirea. Veți continua mâine”.

„Eu neapărat trebuie să povestesc totul. Aceasta este necesar”.

Iulia ne-a făcut semn cu mâna, și noi am ieșit.

În a patra zi de Crăciun, 1975, părintele a rugat pe toți să vină la el. Părintele Nicolae trebuia să plece, din care cauză era foarte mâhnit. Pe neașteptate au sosit Olga și Nadejda, sora lui Iurie, care de multă vreme era monahie în taină.

Doctorii noștri erau foarte nemulțumiți că părintele Arsenie ne-a adunat iarăși. Ne-am așezat care pe unde, în cameră. Astăzi părintele arăta mult mai

bine decât ieri. Chiar și vocea îi era mai puternică.

„Ieri v-am povestit despre calea mea de a forma comunitatea, cum s-a întemeiat ea. Celelalte voi le știți, fiindcă voi ați trăit în această comunitate și cunoașteți toată viața ei. Acum eu vă voi vorbi despre anii fizic grei, dar, din punct de vedere duhovnicesc, cei mai luminoși, pentru că și în exiluri și în lagăre, eu am întâlnit oameni de o statură duhovnicească foarte înaltă, nevoitori ai credinței, pătimitori ce ajutau oamenilor. Voi știți, eu am întâlnit oameni a căror credință era atât de mare și de desăvârșită, încât mie mi se părea că dacă apropiai de ei o lumânare, acea lumânare se va aprinde îndată de o lumină cerească.

Iată, despre acești drepti vă destăinui vouă, fiindcă învățam și învățam de la ei.

Mă întorc către mama mea, Maria Alexandrova. Eu am mai vorbit deja despre ea. Mama a fost un om neobișnuit. A crescut într-o familie intelectuală de profesori, unde credința era socotită un obicei necesar pentru poporul rus, ceva asemănător cu folclorul popular.

În astfel de împrejurări, ea singură a venit la credință, aducându-i apoi la cunoașterea credinței pe mama și pe tatăl ei, bunicii mei.

Credința mamei în Dumnezeu era atât de mare, iar cunoașterea Sfinților Părinți și a literaturii duhovnicești atât de largă, încât minuna și pe filosofii duhovnicești contemporani. De ce vă vorbesc despre

mama? Pentru că anume mama mea a sădit în sufletul meu boabele credinței, le-a crescut, iar eu am ieșit în viață stând pe o temelie tare de pe care nimic nu putea să mă miște.

Mănăstirea Optina, primirea preoției, înființarea comunității, drumul greu al lagărelor și al exilurilor, toate au fost zidite pe credința ce mi-a fost dată de mama.

Acum vă voi vorbi despre a treia parte a vieții mele, pe care am petrecut-o în lagăre și exiluri, însă nu despre greutățile fizice ce le-am suferit, ci despre oamenii minunați pe care i-am întâlnit acolo și care m-au învățat multe, și care mi-au transmis experiențele lor duhovnicești.

Primul dintre aceste făclii duhovnicești a fost preotul Ilarion, în călugărie Ioan, care a slujit în satul Troița, regiunea Arhanghelsk. Despre el sunt scrise frumoasele amintiri ale Xeniei Vladimirovna. În acele amintiri este redată cu amănuntul influența pe care preotul Ioan a avut-o asupra mea.

Al doilea a fost ieromonahul Serafim din Mănăstirea Hila – Ktlobensk.

Amintiri despre el a scris Alexandru Sergheievici. Cu al treilea m-am întâlnit pe neașteptate chiar în baraca mea din lagăr. Acesta este monahul Mihail.

Fiecare din ei mi-a transmis, chiar neștiind ei, o adâncă înțelepciune duhovnicească care m-a îmbogățit foarte mult.

Din punct de vedere fizic, lagărul era peste pu-

teri și groaznic, însă nenumăratele întâlniri și mărturisiri a deținuților mi-au descoperit mie, preotului, o nemăsurată (înaltă) duhovnicie a oamenilor.

Să nu vă gândiți că toți acești oameni au fost episcopi, preoți sau monahi. Printre acei nevoitori ai credinței se aflau simpli mireni care au primit o astfel de plinătate a credinței în Hristos încât eu, ieromonahul, eram departe de ei. Mărturisirile lor erau pentru mine o descoperire dumnezeiască.

Îmi amintesc de simplul țăran Ivan Sergheievici. Întotdeauna tăcut, liniștit. El s-a mărturisit cu trei zile înainte de moarte. Eu am ascultat mărturisirea lui, povestirea vieții sale. La urmă el mi-a spus următoarele cuvinte: «Părinte, eu peste trei zile voi muri. Mă trimite în mină». El vorbea adâncit în sine, cu o adâncă credință în Domnul. Eu ascultam și plângeam.

Îmi amintesc de un inginer în vârstă. I-am reținut numai numele de botez: Viaceslav. Îl vedeam în baracă în fiecare zi. Odată, seara, s-a apropiat de mine și mi-a zis: «Părinte, eu sunt un credincios rău. Mâine va fi curățirea lagărului. Pe mine mă vor împușca. Primiți-mi spovedania și dezlegați-mi păcatele».

Acest «credincios rău» era atât de înalt duhovnicește, încât eu îl ascultam pe el cu cutremur. În ziua următoare l-au împușcat.

Dar câte au fost aceste întâlniri, și cât de mult am câștigat!

Tot acolo în lagăr se afla ierodiaconul Ioan din Mănăstirea Peciora. Era mic de statură, tuns ca și ceilalți, cu fața tristă în toată vremea. Când vorbea vocea îi răsuna. Muzicanții dintre deținuți vorbeau că Ioan posedă un bas profund – lucru foarte rar – și cu acest glas trebuia să cânte numai la Opera «La Scala» din Milano.

Părintele Ioan a venit la mine în baracă să se mărturisească în șoaptă, dar fiecare cuvânt al lui era auzit la cel puțin cinci metri. Mărturisirea nu a putut decurge. Ne-am înțeles să-i ascult mărturisirea în pădure, la tăierea copacilor. În acel an, pe mine mă scoteau la tăiat pădurea.

Să stăm mult la mărturisire nu era posibil. O convorbire cu întreruperi nu putea fi ținută mai mult de 15 minute.

Ceea ce am auzit la acea spovedanie m-a adus într-un cutremur duhovnicesc. În fața mea stătea un mare drept. Eu m-am îmbogățit atunci cu o comoară duhovnicească nemăsurată. Tot ce a vorbit el despre viața sa, purtări, au fost pentru mine o adevărată descoperire și o învățătură pentru întreaga mea viață.

Dar pe toți dreptii pe care i-am întâlnit în lagăr este cu neputință a-i număra.

Aș dori să vă vorbesc încă de problemele legate de mărturisire. Dacă cel ce venea la mărturisire era plin de dorința de a-și deschide sufletul său Domnului și cu nădejdea în lucrarea harului dat preotului dorea să-și curețe sufletul prin iertarea păcatelor,

atunci aceasta întotdeauna era pentru mine o bucurie și un pas spre desăvârșire. Pe omul ce venea la mine cu un mare necaz: moartea copilului, a soției, a bărbatului, sau cu alte nenorociri, eu îi primeam, mă rugam împreună cu ei și primeam suferința lor ca pe a mea. Pătineam împreună cu ei și retrăiam starea lor ca și cum m-aș fi unit cu ei în durerile lor.

Dacă omul acesta pleca liniștit după mărturisire, înțelegând că în toate scârbele este voia lui Dumnezeu pentru noi, atunci eu eram duhovnicește fericit. După mărturisire mă rugam cu sârguință pentru cei ce se mărturiseau.

Odată am povestit unui episcop K. și unui protoiereu din Nijnii Novgorod despre trăirile mele interioare atunci când primesc mărturisirea celui ce se spovedește. Ei mi-au răspuns: «Este periculos să vă implicați sufletește așa fierbinte în mărturisirea celui venit. Vă veți arde sufletul dumneavoastră. Nu vor putea încăpea toate scârbele străine».

Eu nu am fost de acord. V-am mai povestit cândva, dar voi repeta. Am mărturisit sute, poate chiar mii de oameni. De la fiecare dintre ei m-am îmbogățit cu câte o părticică de lumină duhovnicească. Aceste bogății le-am dat mai departe altor oameni nefericiți și pătimitori.

Pe când slujeam la biserică am întâlnit enoriași care veneau o singură dată pe an ca «să le dezleg păcatele», în Postul Mare. Venirea lor la mărturisire, o dată pe an, era un obicei formal. Cuvintele mele

către aceștia cădeau în deșert, nu erau primite. Eu mă mâhneam cu adevărat”.

Părintele Arsenie a obosit și a tăcut. Noi ne-am ridicat și am pornit spre ieșire. Liuda s-a apropiat de el și a început să-i măsoare tensiunea. Măsurând-o a spus: „90 cu 60. E joasă”.

Văzându-ne că ne-am ridicat, părintele Arsenie a spus: „Nu plecați. Eu mă voi odihni puțin și voi continua despre mărturisirile criminalilor deținuți din lagăr. În decursul multor ani de trăire în «lagărul morții» (așa numeam noi, deținuții, lagărul cu regim strict, unde ne trimiteau nu pentru ispășirea pedepsei, ci cu siguranță pentru a fi omorâți), am înțeles că oamenii care se aflau acolo nu mai sperau în nimic. Așteptau numai moartea, de aceea definiția binelui și a răului era cu totul alta la majoritatea deținuților. Alta față de cea din libertate. De aceea și raportul lor față de viața personală și față de cea a aproapelui era altul: aspru, brutal, fără îngăduință. Însăși definiția «binelui și a răului» era înțeleasă în chip demonic: «bine» când aproapelui îi este rău, și «rău» când aproapelui îi este bine. Din acest punct de vedere erau analizate acțiunile tale și erau înțeleși străinii.

În această împrejurare de iad, când omul din lagăre venea la pocăință, la mărturisire, el era încărcat cu o astfel de povară de păcate încât preotul se pierdea cu firea. Preotul nu mai știa: Oare, are el dreptul de a-i ierta lui toate acele păcate cumplite?

Cel venit la mărturisire nu mai avea timp pentru a-și schimba și îndrepta viața. Mâine îl pot omori tocmai prietenii lui criminali sau îl pot împușca paznicii, în mină îl poate îngropa minereul, sau să-l strivească copacul ce se taie în pădure. Dacă eu îi refuz mărturisirea, acest om va pleca din această viață nepocăit și neîmpăcat cu Dumnezeu. Oricât de păcătos ar fi, el a venit să se căiască și să primească iertare de păcate, după măsura conștiinței sale.

Stând în fața celui ce se mărturisea, ascultând sincera lui spovedanie, uneori mă îngrozeam de cele auzite. Sufletul meu îngheța, însă ascultam, luam aminte și dacă înțelegeam că era sincer, atunci îi dezlegam păcatele. Se întâmpla ca, ascultând mărturisirea, să-l rog pe deținut să aștepte până seara următoare. Eu mă rugam toată noaptea aceea ca Domnul să-mi dea puteri de a dezlega păcatele celui ce s-a mărturisit. Deseori se întâmpla ca în zilele următoare deținutul ce s-a mărturisit să moară. În aceasta se arăta Pronia lui Dumnezeu. Dacă vedeam nesinceritate în căința celui venit, atunci îi vorbeam despre necesitatea sincerității căinței, iar dezlegarea de păcate nu i-o săvârșeam.

Au fost câțiva deținuți la care nu am putut să le dezleg păcatele. Pe deasupra atât de mari erau răutățile săvârșite de acești oameni, încât conștiința mea duhovnicească a fost chinuită și mai mult. Din această cauză de două sau de trei ori au încercat chiar să mă omoare. Această intenție a lor confirma încă o

dată dreptatea hotărârii mele. Mai înainte de a fi exilat, am citit multe cărți bune și duhovnicești despre mărturisire, scrise de Sfinții Părinți ai Bisericii și de autori contemporani. Aceste cărți s-au întipărit în sufletul și în conștiința mea ca un adevăr neschimbat.

În comuniunea cu fiii mei duhovnicești mă conduceam după aceste adevăruri. Am împrumutat și experiența preoților ce erau duhovnicește cu mult mai înalți și mai îmbogățiți de îndelungata lor slujire în Biserică. Acești preoți m-au pregătit să pot ajuta și în aceste cazuri neașteptate din lagăr, cu oameni sortiți morții, îngreuiți cu cele mai groaznice păcate: crime nenumărate, violențe, jafuri, tâlhării.

Stăteam uneori în îndoială în privința binelui duhovnicesc făcut cu acești deținuți din lagăr. În 1961, întâlnindu-mă cu Episcopul Atanasie, i-am povestit amănunțit despre aceste cazuri și l-am întrebat dacă am procedat bine. Vlădica Atanasie mi-a răspuns că aceste cazuri le-a întâlnit și Sfinția Sa și că a procedat la fel.

Vă aduceți aminte? Biserica noastră nu era prea mare. Intrând în ea, te cuprindea imediat umilința și împăcarea. În Moscova nu se auzea despre biserică noastră.

Enoriașii, în majoritate, erau oameni intelectuali și mulți tineri între 18 și 30 de ani. Oameni înstăriți erau destui. Ceilalți enoriași erau din împrejurimile bisericii. Numărul persoanelor din comuniune era în medie de 90-95, dar venea și mult norod din

diferite părți ale Moscovei. Biserica întotdeauna era plină. Noi toți care suntem de față acum, noi am întemeiat obștea noastră. Pentru aceasta vreau să-mi împart gândurile mele cu voi, fiii mei duhovnicești.

Sunt șaisprezece ani de când mă aflu din nou în mijlocul vostru. Timp de 18 ani, cât am fost închis în lagăr s-a schimbat pacea și mentalitatea oamenilor, chiar și voi, iubiții mei fii duhovnicești, v-ați schimbat.

Credința la mulți a devenit diferită, perceperea lui Dumnezeu a luat o «nuanță manierată». Desigur, Dumnezeu în Treime, Maica Domnului, Sfinții și canoanele, într-un cuvânt Biserica, sunt și vor fi aceiași, dar peste toate aceste adevăruri s-a pus un val de ceață: «progresul contemporan».

Dumnezeu există și îndoieli în privința Sa nu sunt, dar auzi adesea aceste cuvinte: «ieșite din practică», «cosmice», «ieșite din sfera lumească». Și acestea le rostesc oamenii credincioși. Ei cugetă așa: «Desigur, este Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și sunt și Sfinții. Această tradiție bună, bisericească, învie credința și îi dă continuitate apostolică, în duhul din vechime. Biserica este necesară, dar voi gândiți-vă: două mii de ani ne despart pe noi de vremea înființării ei. În acest timp de două mii de ani, omul a devenit altul, intelectual. A sporit știința și în jurul omului totul s-a reînnoit și s-a schimbat, dar Biserica a rămas în cercul ei».

Cuvântul «ecumenism» în înțelesul său e bun,

dar pentru Ortodoxie este vătămător. Așa gândesc eu, și părerea mea nu o impun nimănui.

Credința în Dumnezeu curată de la începutul lumii, numită și «copilărească», care exista la mulți oameni ruși, se mai găsește acum doar la puțini credincioși.

Cunoașterea cea materială, «raționalismul», a intrat prea adânc în sufletele oamenilor.

Spun toate acestea cu amărăciune și cu tristețe, dar cred că Domnul Dumnezeu, până la urma urmei, Își va deschide înțelepciunea Sa oamenilor.

Eu mă întâlnesc cu mulți oameni. Fiecare își deschide sufletul său în mod deosebit, unul într-un fel, altul în alt fel. Dar pot eu oare să-i numesc fii duhovnicești pe toți care vin la mine? Cu părere de rău, nu. La unii din ei în cugetarea inimii lor a apărut independența. Pentru ei, eu nu sunt un părinte duhovnicesc, călăuzitor al vieții lor, așa cum era în obștea noastră, ci pur și simplu un preot chemat pentru a-i mărturisi, a le ierta păcatele și pentru a-i împărtași. Sfaturile și îndemnurile mele ei le ascultă, dar procedează și trăiesc după cum gândesc ei, și cu aceasta mă socotesc pe mine părintele lor duhovnicesc, amăgindu-se că trăiesc sub povățuirea mea duhovnicească.

Discutând cu preoții și ierarhii veniți la mine, aud de la ei tot felul de evenimente. Părinți duhovnicești, fii și fiice duhovnicești, care să-și poată conduce viața lor duhovnicească în înțelesul deplin al cuvântului, devin din ce în ce tot mai puțini. Aceasta

e o mare tragedie duhovnicească pentru omul credincios contemporan, dar cred că starea aceasta va trece și din nou se vor reînnoi mănăstirile, bisericile și comunitățile creștine. Bisericii îi va aparține rolul de conducere în viața comunităților creștine”.

Acestea sunt ultimele cuvinte ale părintelui Arsenie. Din zi în zi starea sănătății lui devenea din ce în ce mai rea și mai rea.

Difuzare:
Editura *Bunavestire*
Galați
Str. Poșta Veche 161
Telefax: 0236-471896
E-mail: bunavest@stillco.ro

Tipărit la
S.C. EURIKA EURODIPS S.R.L.
Galați, Str. Unirii nr. 183
Tel/Fax: 0236/462799
e-mail : evrikaeurodips@xnet.ro
www: evrikaeurodips.go.ro